

BELGELER

TMMOB MİMARLAR ODASI OCAK 2009

13

ULUSLARARASI BELGELER FÖYÜ

HABERLER

2

ACE Genel Kurulu Brüksel’de Toplandı
ACE Sektör Araştırması – 2008 Sonuçlandı
UIA 2. Bölge Konsey Üyeleri Antalya’da Toplandı
Türkiye ve Suriye Mimarlar Odası Yöneticileri Antalya’da Buluştu
Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu Bordo’da Toplandı
Trabzon FABSR Toplantısına Evsahipliği Yapıyor

BELGELER

UIA

UIA Bildirgeler Derlemesi (*Geçen sayıdan devam*)

- Kalkınma İçin Bilim-Teknoloji-Mimarlık (Viyana, 1979)
- Dünya Mimarlarının Varşova Bildirgesi (Varşova, 1981)
- Kahire Önerileri (Kahire, 1985)
- Mimarların Brighton Bildirgesi (Brighton, 1987)
- Ulusal Mimarlık Politikalarına Doğru (Montreal, 1990)

9
12
18
20
23

IAEC

Eğiten Kentler Şartı

25

AB

Aalborg Şartı:
Sürdürülebilir Avrupa Kentler ve Kasabalar

30

YAYINLAR

35

WEB KAYNAKLARI

36

TMMOB Mimarlar Odası tarafından yayımlanan Mimarlık Haberler bülteninin ekidir.

TMMOB MİMARLAR ODASI Konur Sok. No: 4/2 Yenışehir 06650 Ankara

Tel: 0312 417 37 27 Faks: 0312 418 03 61 e-posta: info@mimarlarodasi.org.tr www.mimarlarodasi.org.tr

Mimarlar Odası Adına Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: H. Bülend Tuna Baskı: Yalçın Matbaası 2000 adet basılmıştır.

ACE Genel Kurulu Brüksel’de Toplandı

Avrupa Mimarlar Konseyi’nin (ACE) 2008 yılındaki ikinci Genel Kurul toplantısı 21-22 Kasım 2008 tarihlerinde Belçika’nın Brüksel kentinde toplandı. Toplantının önemli gündem maddeleri arasında Sektör Araştırması, ACE Politika Önerileri, Mimarlık Eğitimi ve Staj Çalışmaları, Yapılı Çevrede Kalite ve Ücret Tarifeleri bulunuyordu.

Bu başlıklarda, aralarında önümüzdeki dönem için planlanan somut proje önerilerinin de yer aldığı çeşitli değerlendirmeler yapıldı:

- Avrupa’da mimarlık mesleğinin ekonomik ve sosyal boyutlarını istatistikî verilerle ortaya koymayı amaçlayan ACE Sektör Araştırması’nın verileri bir sunuş olarak Genel Kurul delegelerine sunuldu.
- 2004 yılında Mimarlık ve Yaşam Kalitesi Politika Kitabı’nı yayınlayan ACE, güncel gelişmelere ilişkin yaklaşımlarını gündeme getirmek üzere, ACE Politika Önerileri başlıklı bir çalışma gerçekleştiriyor. 24-25 Nisan 2009 tarihlerinde Helsinki’deki ACE Genel Kurul toplantısında kabul edilmesi beklenen metnin taslak hali Genel Kurul delegelerine sunuldu. Metinde, mimarlık mesleğini doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren tüm AB politikaları ve düzenlemelerine ilişkin referanslar ve öneriler yer alıyor. Metnin en öne çıkan özelliği, mimarlıkta mesleki yeterliliklerin kazanılması için 4 yıl akademik eğitim ve sınav öngören Mesleki Yeterliliklerin Tanınması Hakkında Direktif’te değişiklik yapılması görüşü. Buna göre ACE, mimarlıkta yeterliliklerin kazanılması için 5 yıl akademik eğitim ve 2 yıl stajın gerektiği görüşünü savunuyor. Ayrıca ACE, 2004 yılında yayınlamış olduğu Mimarlık & Yaşam Kalitesi kitabının daha gelişmiş bir versiyonunu yayınlamak için hazırlıklarını yürütüyor.
- Mimarlıkta Staj Çalışma Grubu, bir mimarın akademik eğitim, staj ve sonrası mesleki deneyim aşamalarında edinmesi gereken bilgi ve becerileri özetleyen kapsamlı bir çalışma sundu. ACE’nin stajla ilgili çalışmalarının bu belgedeki sistem üzerinden yürütmesi onaylandı.

- ACE ve Avrupa Mimarlık Eğitimi Birliği’nin (EAAE) 5 yıllık mimarlık eğitimi kampanyası için oluşturduğu ortak çalışma grubunun çalışmalarını sürdürdüğü belirtildi ve Avrupa Mimarlık Bölüm Başkanları Ağı’nın (ENHSA) 9 Eylül 2008’de Hanya’da gerçekleştirdiği 11. ENHSA toplantısında kabul ettiği Hanya Deklarasyonu Genel Kurul delegelerinin onayına sunuldu.

Hanya Deklarasyonu mimarlık okulları ile meslek kuruluşları arasındaki işbirliğinin daha da sıklaştırılmasını öngörmesi açısından çok önemli bir belge. Bu belgeyle Mimarlık Bölüm Başkanları, her ülkede mimarlık diplomalarının yeterliliği sağlayıp sağlamadığının değerlendirilmesinden sorumlu hükümet kurumlarına yardımcı olacak bir uzman kurulun oluşturulmasını ve bu kurulun mimarlık okulları ve meslek örgütlerinin işbirliğiyle hayata geçirilmesini istediklerini açıklıyorlar. Ayrıca, AB Yeterlilikler Direktifi kapsamında bütün mesleklerle ilgili genel değerlendirmeleri yapan ve AB ülkelerinin resmî temsilcilerinden oluşan Koordinatörler Grubu’na, yine aynı yolla her ülkenin mimarlık alanından uzman kişileri göndermesinin sağlanması da Hanya Deklarasyonu kararları arasında.

- ACE, Kalite Göstergelerine İlişkin Karar metnini kabul ederek, yapıli çevrede kaliteyi belirleyen faktörlerle ilgili bir çalışma yapmayı ve bunun ulaşacağı sonuçları Avrupa’da yerelden genele doğru yaymak üzere ilgili ortaklarla işbirliği yapmayı taahhüt etti. Ayrıca kentsel politikalarda yapıli çevrede kalite göstergelerinin bir araç olarak kullanılması için çağrı yapıldı.

Bu konuda ACE’nin inceleyeceği örnekler arasında, İngiliz Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu (www.cabe.org.uk) tarafından yürütülen Yaşam İçin Yapım (www.buildingforlife.org) projesi bulunuyor. Bu projede, konut yapılarının kalitesinin ölçümünde çeşitli kriterler kullanılarak analizler yapılıyor ve böylece gelecekte daha iyi yaşam çevreleri için ne gibi kriterlerin dikkate alınması gerektiği açıklanıyor. Diğer örnekler arasında Kanada Sürdürülebilir Topluluklar İçin Göstergeler Programı (www.ec.gc.ca/soerree/English/scip/default.cfm) ve Fransa’daki Kamu Yapılarında Kalite İçin Bakanlıklar Arası Misyona (www.archi.fr/MIQCP) çalışmaları bulunuyor.

Bu çalışma alanına paralel olarak, Genel Kurul'un bir bölümü Yapılı Çevrede Kalite temalı bir oturuma ayrıldı. Bu bölümde konuyla ilgili olarak çeşitli ülkelerden gelen uzmanlar sunuşlar yaptılar. Bunların bazılarında, bire bir somut kriterlere dayanarak yapıli çevrenin kalitesini ölçen birtakım sistem örnekleri bulunuyordu. Yapılan ana tartışma, yapıli çevrenin kalitesinin niceliksel olduğu kadar, niteliksel olduğu, dolayısıyla tamamen belirli kriterlere bağıli olarak değerlendirilemeyeceğı düşüncesi oldu. Fakat yine de, kriter sunan bu sistemlerin kalitenin sağlanması konusunda mevcut olan en iyi araçlardan biri olduğu da kabul edildi.

- Nisan 2008'de Brüksel'de gerçekleştirilen ACE Konferansı'nın yeni yayınlanan kitabı delegelere dağıtıldı. Bu kitapta kullanılan tasarım ve formatın bundan böyle ACE yayınlarında ortak bir kimlik oluşturmak üzere kullanılmaya devam edeceği ifade edildi.
- Avrupa Komisyonu'nun, ülkemizde de uyumu yönetmelikle sağlanan Yapı Malzemeleri Direktifi'nin yerini alacak yeni bir direktif çalışması yürüttüğü bilgisi verildi. Bu direktif, yapı malzemelerinin nitelikleri ve CE işaretlemesi konusundaki prosedürleri içermesi nedeniyle, mimarları da yakından ilgilendiren bir düzenleme.
- ACE'nin UIA Torino Kongresi sırasında bir atölye çalışması aracılığıyla geliştirdiğı Sürdürülebilir Mimarlık Deklarasyonu hatırlatıldı ve yapılan birtakım küçük değişikliklerle deklarasyonun son hali yeniden onaylandı.
- Ücret bilgi sistemleri, mimarlık hizmetlerinde ihale sistemleri ve mesleki sorumluluk sigortası konusundaki anketler bir kez daha delegelerin dikkatine sunuldu. Bu konuda yapılan çalışmalar aktarıldı. Özellikle mimarlık hizmetlerinin ücretlendirilmesine ilişkin İrlanda tarafından sunulan örnek ayrıntılı ve dikkat çekiciydi.

Bir sonraki ACE Genel Kurulu 24-25 Nisan 2009 tarihinde Finlandiya'nın Helsinki kentinde gerçekleştirilecek. Ayrıntılı toplantı raporu ve ilgili belgelere www.mo.org.tr adresinde sol menüde yer alan ACE Belgeleri bölümünden ulaşılabilir.

ACE Sektör Araştırması – 2008 Sonuçlandı¹

Avrupa Mimarlar Konseyi'nin (ACE), Avrupa'da mimarlık mesleğinin profilini çıkarmak amacıyla 2007

yılından bu yana yürüttüğü Sektör Araştırması sonuçları açıklandı. ACE, daha geliştireceğı bu araştırma aracılığıyla, Avrupa Birliğı düzenlemelerinde mimarlığa doğrudan ve dolaylı etkisi olan alanlarda mimarlık mesleğı ve kamu yararını savunurken ve lobi faaliyetleri gerçekleştirirken, mesleğe ilişkin somut verileri kullanmayı amaçlıyor.

Sektör Araştırması ilk olarak 2007 yılında ACE üyesi örgütlere gönderilen ve ülkelerde mimarlık mesleğine ilişkin eğitim ve uygulama konusundaki mevcut veriler ve düzenlemelerin derlenmesini amaçlayan bir anketle başladı. Bunun ardından, 2008 yılında ACE bir araştırma şirketiyle anlaştı ve ACE üyesi meslek örgütlerine üye mimarların, internet üzerinden katıldığı ikinci bir anket çalışmasıyla araştırma geliştirildi. Her iki çalışmaya, ACE üyesi olan Mimarlar Odası katılımında bulundu.

Bu haberimizde kullanılan bilgiler, 2008 yılında ACE adına Mirza-Nacey Araştırma Şirketi'nin yukarıda bahsedilen anket çalışmasıyla yürüttüğü Sektör Araştırması'ndan bölümler içeriyor. İki yılda bir tekrarlanarak geliştirilmesi düşünülen bu araştırmadaki veriler, mimarlar tarafından anketlere verilen cevapların biraraya getirilmesinden elde edildi. Araştırma verilerinin, mevcut durumu genel olarak yansıtan ve yüzde yüz kesinliğı olduğu iddia edilmeyen bir nitelikte olduğunu ve gelecekte daha sağlıklı hale geleceğini belirterek, araştırmamızın içeriğı hakkında özet sunuyoruz.

Sektör araştırmamızın esasını oluşturan, internet ortamındaki anket çalışmasına ACE üyesi 32 ülkenin katılımı öngörüldü. Bu ülkeler arasından, 17 ülkedeki mimarlık örgütleri üyelerinin araştırmaya katılımını sağlayabildiler: Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İsveç, Lüksemburg, Malta, Romanya, Slovenya, Türkiye, Yunanistan. Mimarlık örgütleri, internet aracılığıyla gerçekleştirilen bu ankete üyelerinin tamamen anonim bir şekilde katılımlarını sağlayacak bir sistem kullandılar.

17 ülke dışında kalan ülkelerden çoğu, üyelerine ilişkin veritabanlarını yetersiz olması ve üye e-posta bilgilerine sahip olmamaları nedeniyle araştırmaya katılmadı. Katılımda bulunmayan ülkelerden İtalya ve İspanya ise, konuyla ilgili daha önce yapılmış bazı ulusal araştırmalarını gönderdiler, fakat buradan edinilen veriler yalnızca bir kaç bölümde kullanıldı.

Böylece 17 ülkeden toplam 43.988 mimara anket gönderilirken, bunlar arasından 8.083 kişi ankete cevap

¹ Derleme & çeviri: Tuğçe Selin Tağmat

verdi. Dolayısıyla ankete cevap verme oranı % 18 olarak gerçekleşti. Anket çalışmasını ACE adına yürüten araştırma şirketi, cevapların niteliği ve katılım yüzdesinin sağlıklı sonuçlara ulaşmak konusunda yeterli olduğunu ifade etti.

Mimarlar Odası, anket konusunda e-posta ile ulaşabildiği 15.981 üyesine bilgi verdi. Bunlar arasında % 10 ile 1.594 kişi katılımında bulundu.

Sektör araştırmasında aşağıdaki başlıklarda temel veriler sunuluyor:

• Avrupa'da Mimarlar

Mimar Sayıları, Meslek Profili, Mesleğin İtibarı (Toplam mimar sayısı, cinsiyete göre dağılım, çalışma durumu ve biçimi, çalışma yılı, yaş, çalışma alanı, mesleğin itibarı)

• Mimarlık ve Pazar

Avrupa'da İnşaat Pazarı, Avrupa'da Mimarlık Pazarı, Geleceğe Yönelik Beklentiler (Pazar hacimleri: yapı tiplerine göre, işverenlere göre, hizmet türüne göre, gelecekte beklenen iş yükü ve beklentiler)

• Mimarlık Pratiği (Bireyler, Ofisler ve Şirketler)

Mimarlık Pratiği Profili, Gelirler, Kârlar ve Maliyetler (Mimarlık pratiğinin kapsadığı kişi sayısı, pratiklerin yasal tanımı, verilen hizmet bedelinin hesaplanmasında kullanılan yöntemler, çalışma biçimine göre gelirler, başka ülkelerde yapılan işlerin oranı, gider / maliyet / ücret oranları, şirket ortaklıkları ve başka ülkedeki bir şirketin şubesinde çalışma yüzdeleri)

• Bireysel Olarak Mimarlar

Kazançlar, Emeklilik, Çalışma Saatleri, Kariyer Memnuniyeti (Çalışma alanına, yaşa, cinsiyete, göre gelir düzeyi, mimarların mimarlık alanında çalışma yüzdeleri, haftalık çalışma saatleri, kariyer / gelir / çalışma çevresi / yaşam kalitesi konusunda memnuniyet düzeyleri)

Sektör Araştırması, Avrupa genelindeki verileri tablo ve grafiklerle sunan ve bütüncül bir değerlendirme yapmayı amaçlayan 1. Bölüm ile her ülkeye özel temel istatistikleri ikişer sayfada grafik ve tablolarla açıklayan 2. Bölüm'den oluşuyor.

AVRUPA GENELİNDE ÖZET VERİLER

- Sektör Araştırması'nın kapsadığı toplam ülke sayısı: **32 (Avrupa-32)**

- İnternet anketine katılan ülke sayısı: **17 (Avrupa-17)**
- Avrupa-32'de mimar sayısı: **483.000**
- Avrupa-17'de mimar sayısı: **255.850**
- Avrupa-32'de yapı endüstrisi hacmi: **1.650 milyar Euro**
- Avrupa-32'de mimarlık pazarı hacmi: **22 milyar Euro**
- Avrupa-17'de mimarlık pratiği sayısı: **69.800**
- Mimarların ortalama yıllık kazancı: **36.686 Euro**
- Kadın mimar oranı: **% 37**
- Ekonomik olarak aktif olan mimar oranı: **% 84**
- Serbest çalışan mimar oranı: **% 9**
- Şirket sahibi mimar oranı: **% 24**
- 40 yaş altı mimar oranı: **% 42**
- 40-54 yaş arası mimar oranı: **% 40**
- 55 yaş ve üstü mimar oranı: **% 18**
- Kayıtlı olduğu ülkede çalışan veya oturan mimar oranı: **% 93**
- Mimarların genel toplum tarafından "çok fazla" veya "oldukça fazla" itibar gördüğünü düşünen mimar oranı: **% 37**
- Mimarların birlikte çalıştıkları diğer meslek adamları tarafından "çok fazla" veya "oldukça fazla" itibar gördüğünü düşünen mimar oranı: **% 53**

TÜRKİYE'YE ÖZEL VERİLER

Araştırmanın ikinci bölümünde yer alan Türkiye'ye özel veriler:

Sosyal – Ekonomik

Nüfus: 70.586.256

GSMH (milyon Euro): 478.674

Kişi başına düşen GSMH (milyon Euro): 6.500

GSMH'de inşaat sektörünün girdisi (milyon Euro): 70.156

GSMH'de inşaat sektörünün payı: % 15

2000-2007 GSMH değişim oranı: % 65

2000-2007 inşaat sektörü payında artış oranı: bilinmiyor

Mimarlık Mesleği

Mimar sayısı: 32.300²

Binde nüfus başına düşen mimar sayısı: ‰ 0,5³

Erkek mimar sayısı: 17.119

Kadın mimar sayısı: 15.181

40 yaş altı mimar sayısı: 19.703

Mimarlık Pazarı

Toplam pazar hacmi (tahmini-milyon Euro): 726.778

Ofislerin ortalama yıllık geliri:

2 kişilik meslek pratiği için: 38.556 Euro⁴

6-10 kişilik meslek pratiği için: 154.042 Euro⁵

² Ocak 2009 itibarıyla Mimarlar Odası'na kayıtlı mimar sayısı: 34.853

³ Avrupa-32'de binde nüfus başına düşen mimar sayısı: ‰ 0,8

Çalışma Biçimine Göre Dağılım

Ekonomik olarak aktif çalışanlar: 21.492
Aktif çalışanlar arasında:
Şirket Sahibi: 2.224
Ortak / Müdür: 4.251
Şirkette Ücretli: 7.431
Şirket bünyesinde serbest (*in-house*): 211
Serbest (*free-lance*): 2.716
Diğer Özel: 89
Yerel yönetim / Devlet: 1.464
Diğer Kamusal: 2.336

Mimarların Memnuniyeti

0 (en düşük) – 10 (en yüksek) arasında yapılan değerlendirmeye göre:
Kariyer olarak mimarlığın seçimi: 7,8
Gelir: 4,7
Yaşam kalitesi: 5,5
Çalışma çevresi: 5,8

Mimarlığın İtibarı

Kendi mesleklerinin, aşağıdaki kategorideki gruplar tarafından “oldukça iyi” ve “çok iyi” algılandığını düşünen mimar yüzdesi:
Genel toplum: % 31
Birlikte çalıştıkları diğer meslek adamları: % 26
İnşaat sektöründeki diğer paydaşlar: % 24
İşverenler: % 15
Kamu kurum ve kuruluşları: % 14

Yurtdışında Çalışma

Kendi ülkesinde çalışanlar veya oturanlar: % 94
Başka bir ülkede çalışanlar veya oturanlar: % 6

Çalışma Alanlarına Göre Mimarların Ortalama Yıllık Gelirleri

Şirket Sahibi: 26.366 Euro⁶
Ortak / Müdür: 26.366 Euro⁷
Şirkette Ücretli: 13.988 Euro⁸
Serbest (*free-lance*): 17.577 Euro⁹
Diğer Özel: 11.952 Euro
Yerel yönetim / Devlet: 14.092 Euro¹⁰
Diğer Kamusal: 10.546 Euro
GENEL ORTALAMA: 14.648

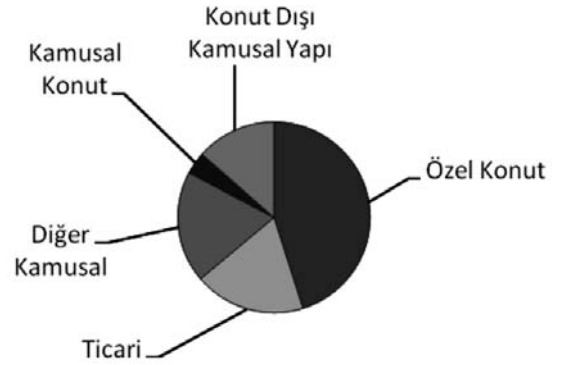
Çalışma Saatleri

Hafta başına ortalama çalışma saati
Şirket Sahibi: 49,3
Ortak / Müdür: 48,9
Şirkette Ücretli: 49,7
Serbest (*free-lance*): 46,6
Yerel yönetim / Devlet: 40,9

Anketin Cevaplanması

Ankete davet edilen kişi sayısı: 15.981
Katılan kişi sayısı: 1.594
Cevaplama oranı: % 10
% 95 güvenilirlikle kesinlik payı: +/- % 2
Araştırmanın başlama tarihi: Eylül 2008

Yapı Türlerine Göre Mevcut İş Yükü

Burada temellerini sunduğumuz Sektör Araştırması'nın verilerini bütüncül olarak değerlendirmek gerekiyor. Anketler sonucunda edinilen bazı verilerin, sağlıklı sonuç vermemesi de mümkün. Bu yüzden bu özet haberde, verilerin detaylarına girmemeyi uygun gördük. Böylece araştırma üzerinde daha fazla çalışma fırsatı bularak, anlamlı değerlendirmeler yapmak mümkün olacak. İki yıl sonra gerçekleştirilecek bir sonraki araştırmada, daha net bilgilere ulaşılmasını bekliyoruz.

Raporun birinci bölümüne ulaşmak için :
www.mo.org.tr/UIKDocs/sectorstudypart1.pdf

Raporun ikinci bölümüne ulaşmak için :
www.mo.org.tr/UIKDocs/sectorstudypart2.pdf

⁴ 2 kişilik meslek pratiği için Avrupa-17'de genel ortalama yıllık gelir: 117.827 Euro

⁵ 6-10 kişilik meslek pratiği için Avrupa-17'de genel ortalama yıllık gelir: 498.563 Euro

⁶ Avrupa-17 ortalaması: 38.227 Euro (En yüksek İrlanda'da 75.000 Euro, en düşük Romanya'da 16.788 Euro. Türkiye sondan ikinci sırada yer alıyor.)

⁷ Avrupa-17 ortalaması: 44.847 Euro (En yüksek Hollanda'da 103.000 Euro, en düşük Belçika, Estonya, Romanya ve Slovenya'da 25.000 Euro civarında.)

⁸ Avrupa-17 ortalaması: 34.047 Euro (En yüksek Lüksemburg'da 90.000 Euro, en düşük Romanya'da 11.472 Euro. Türkiye sondan ikinci sırada yer alıyor. Onu, 16.500 Euro ile Slovenya ve 18.000 Euro ile Yunanistan izliyor)

⁹ Avrupa-17 ortalaması: 20.641 Euro

¹⁰ Avrupa-17 ortalaması: 25.124 Euro

UIA 2. Bölge Koneş Üyeleri Antalya'da Toplandı

UIA 2. Bölge Koneş Üyeleri¹¹, Mimarlar Odası'nın davetlisi olarak 3 Kasım 2008'de Mimarlar Odası Antalya Şubesi binasında biraraya geldiler. UIA'nın 2. Bölge'den Sorumlu Başkan Yardımcısı Elisabeth Siola'nın başkanlığında gerçekleştirilen toplantıya, UIA'nın 2. Bölge Koneş Üyeleri yedek üyeleri ile birlikte katıldılar: **Günhan Danışman** (Türkiye), **Deniz İncedayı** (yedek üye-Türkiye), **Laszlo Foldes** (Macaristan), **Michel Barmaki** (Lübnan), **Sany Jamal** (yedek üye - Lübnan), **Andrey Kaftanov** (Rusya). Macaristan ve Rusya yedek üyeleri toplantıya katılmadılar. Toplantıya Mimarlar Odası Merkez Yönetim Üyeleri de katılımda bulundu.

Toplantının başlangıcında bir konuşma yapan Mimarlar Odası Genel Başkanı Bülend Tuna, 2. Bölge'nin tarihî ve kültürel ortak geçmişi ve zenginliğine vurgu yaparak, Mimarlar Odası'nın komşusu olan ülkelerle mesleki ve kültürel anlamda işbirliğini artırmak amacıyla imzaladığı protokolleri hatırlattı. Ülkeler arasında ilişkilerin geliştirilmesinin ve ortak etkinliklerin gerçekleştirilmesinin bölgesel birlikteliğe güç kattığını belirtti.

Toplantı gündeminde, UIA 2. Bölge Üye Kesimleri ile ilgili güncel konular, Bölge'nin önümüzdeki üç yıllık dönem boyunca izleyeceği hedefler, UIA'nın Çalışma Grupları'nda bölge üyelerinin üstlenecekleri görevler ve bölgesel örgütlerle ilişkiler bulunuyordu. Bölge'nin gelecekteki toplantı takvimiyle ilgili olarak, Macaristan Koneş Üyesi Laszlo Foldes 5-8 Mart 2009 tarihlerinde Budapeşte'de 2. Bölge Başkanları toplantısına evsahipliği yapacaklarını duyurdu. Toplantıda değerlendirilen diğer bir konu ise, 2. Bölge için hazırlanması düşünülen web sayfası oldu. Bölgesel örgütlerle ilişkiler başlığı altında, Karadeniz Bölgesi Mimarlar Forumu'nun (FABSR) Dönem Başkanlığı'nın üstlenen Mimarlar Odası güncel çalışmalarla ilgili bilgi verdi.

Elisabeth Siola, bu toplantı öncesinde, 31 Ekim-1 Kasım günlerinde Antalya Şubesi tarafından gerçekleştirilen Turizm ve Mimarlık Sempozyumu'nun ikinci gününde yaptığı açılış konuşmasında UIA ve 2. Bölge çalışmalarını hakkında güncel bilgileri aktardı.

Türkiye ve Suriye Mimarlar Odası Yöneticileri Antalya'da Buluştu

Suriye Mimarlar ve Mühendisler Sendikası (OSEA) Başkanı Hassan Majed Ali başkanlığındaki Suriyeli mimarlar heyeti, 31 Ekim-1 Kasım 2008 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen 2. Turizm ve Mimarlık Sempozyumu'na Mimarlar Odası'nın davetlisi olarak katıldı. Suriye heyetinde, OSEA Merkez Yönetim Kurulu üyelerinin yanı sıra, Halep ve Lazkiye Şube Başkanları da bulunuyordu.

31 Ekim 2008 günü Antalya Şubesi binasında Suriyeli meslektaşlarıyla bir araya gelen Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulu üyeleri, iki oda arasında imzalanmış olan kültürel ve mesleki işbirliği protokolünün aktif bir şekilde uygulanabilmesi için karşılıklı fikir alışverişinde bulundular. Yapılan değerlendirmeler sonucunda aşağıdaki konularda görüş birliğine varıldı:

- Türkiye ve Suriye odalarının uluslararası alanda işbirliğini sürdürmeleri;
- Türkiye mimarlığının yakın dönem performansını gösteren bir serginin Suriye'de sergilenmesi ve buna benzer şekilde, Suriye çağdaş mimarlığını içeren bir serginin Türkiye'de açılması için gereken hazırlıkların yapılması;
- Özellikle eski eserlerin korunması konusunda ortak bir bilimsel etkinlik yapılması;
- Her iki ülkede gerçekleştirilecek konferans ve benzeri etkinliklerde karşılıklı uzman katkısının sağlanması.

Bölge halkının ortak endişe ve dileklerini paylaşan Suriyeli ve Türkiyeli mimarlar, bölgemizdeki yabancı güçlerin saldırgan tutumlarını ve gelişmeleri kaygıyla izlediklerini, son olarak, Irak'taki Amerikan işgal kuvvetlerinin Suriye topraklarında yaptığı operasyon sonucunda sivil insanların öldürülmesinin bölgede gerginliği artırdığını belirttiler. Her iki ülkenin mimar örgütleri aynı zamanda Türkiye'de yıllardır süren terör ortamında yaşanan acıların, ölümlerin sonlanmasını, silahların susmasını ve barış ortamına giden yolun açılmasını yürekten dilediklerini ifade ettiler. İnsanlık tarihinin başladığı ve önemli uygarlıkların eserler bıraktığı bu bölgenin savaş ve terörle anılmasını değil, dostluk ve barışla anılması dileklerinin bir kez daha kamuoyuna duyurulmasını kararlaştırdılar.

¹¹ UIA Koneş, UIA Yönetim Kurulu için danışma kurulu olarak görev yapıyor. Yönetim Kurulu üyelerinin yanı sıra, beş UIA bölgesinden seçilen dörder temsilciden oluşuyor ve yılda iki kez toplanıyor. UIA 2. Bölge, Doğu Avrupa ve Orta Doğu ülkelerini içeriyor: Afganistan, Azerbaycan, Baltık ülkeleri, Belarus, Bosna Hersek, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Ermenistan, Filistin, Gürcistan, Hırvatistan, Kazakistan, Kıbrıs, Kırgızistan, Kuveyt, Lübnan, Makedonya, Macaristan, Özbekistan, Polonya, Romanya, Rusya, Sırbistan-Karadağ, Slovakya, Slovenya, Suriye, Suudi Arabistan, Tacikistan, Türkiye, Ukrayna, Yunanistan.

Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu Bordo'da Toplandı

Daha nitelikli mimari ve kentsel çevre için Avrupa ülkeleri arasında bir işbirliği platformu oluşturan Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu (EFAP), 9-10 Ekim 2008'de Fransa AB Dönem Başkanlığı'nda Bordo'da düzenlendi. Mimarlık ve günlük yaşamı ele alan Finlandiya, yapı kültürüne (*baukultur*) odaklanan Almanya, bölgesel entegrasyon ve toplumsal uyumda mimarlığın rolünü değerlendiren Portekiz ve son olarak iklim değişikliği ve kentsel yenileme temasıyla düzenlenen Slovenya Dönem Başkanlıklarından sonra Fransa, kentlerin sürdürülebilir gelişimi için kentsel peyzaj, kentsel tarım ve ekolojik mimarlık üzerinde durdu. EFAP Konferansları, son dönemlerde bazı tematik konular üzerinde yoğunlaşan projelerin ve bildirilerin sunulması gibi bir format benimsedi. Bununla birlikte Türkiye Mimarlar Odası ve Forum üyesi diğer kuruluşlarından bazıları bir süredir, bu konferansların mimarlık politikalarının içerikleri ve nasıl hayata geçecekleri konusuna geri dönmesi gerektiğini düşünüyor. Nisan 2008'de Prag'da düzenlenecek konferans "Mimarlık Politikalarının Uygulanması – Yeni Beklentiler" temasıyla yeniden bu konuya eğilecek.

Ekim 2006'da Helsinki'de yapılan toplantıdan beri Forum'un resmî üyeleri arasında yer alan Mimarlar Odası Bordo konferansına bir delegasyonla katılırken, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı temsilcileri de toplantıda yer aldılar. Konferans, restore edilmiş bir antrepo binasında yer alan mimarlık merkezi olan Arc en Reve'de gerçekleştirildi.

Ana teması "**Mimarlık ve Sürdürülebilir Gelişim: Dayanıklı, Sürdürülebilir ve İlgili Uyandırıcı Mimarlık**" olarak belirlenmiş olan konferans oturumları şunlardı:

- Metropol Alanlarını Düşünmek: Genişlemeden Yoğunlaşmaya
- Sürdürülebilir Yapılar Yapmak: Kentsel Projeler ve Mimarlık Hakkında Farklı Fikirler
- Sürdürülebilir Kalkınma Çağında Mimarlık Ne Yapmalı?

Konferansın ana konuşmacısı olan İngiliz felsefeci **John Thackara**, sürdürülebilir gelecek senaryosu içinde, bundan böyle yapıları çevrenin yalnızca fiziksel yapıları bütünü olarak algılanamayacağı, bunun yerine enerji, su, dolaşım ve besinlerin paylaşımından oluşan ekolojik bir kompleks haline geleceği öngörüsünü açıkladı. Bu öngörüden hareketle, mimarların görevi artık yeni binalar tasarlamaktan ziyade, mekân, zaman

ve kentsel süreçlere ilişkin bilgilerini kullanarak kaynakların en iyi paylaşımına odaklanmak olacak.

Kentlerdeki genişleme ve yoğunlaşma eğilimini ele alan ilk oturumdaki dikkat çekici sunuşlardan biri, İngiltere'den konferansa katılan **Bohn & Viljoen** mimarlar grubunun gündeme getirdiği ve kentin ekolojik ayak izini küçültmek için kentsel peyzaj ve tarımın kullanılması fikrine dayanan "Sürekli Üretken Kentsel Peyzaj" yaklaşımı oldu. Bu yaklaşıma göre güncel olarak Londra'da uygulanan ve öngörülen çeşitli projeler bir yandan kentsel ölçekteki açık mekânlar aracılığıyla kentsel yaşamı canlandırırken, diğer yandan da kent içindeki tarım alanları sayesinde kentin beslenmesine yardımcı oluyor. Bohn ve Viljoen ofisinin web sayfasında ekolojik mimarlık ve kentlere yönelik bütüncül yaklaşımlar konusunda çeşitli projelere ve kaynaklara ulaşabiliyor:

www.bohndandviljoen.co.uk

İlk oturumdaki sunuşlardan bir diğeri, Alman mimarlık ofisi **Sauerbruch & Hutton'un** Dessau'daki Federal Çevre Ajansı yapısını tanıttıyordu. Aralarında 2005 Alman Mimarlık Ödülü ve 2006 RIBA Ödülü'nün de bulunduğu pek çok ödül alan bu yapı bir yarışma sonucunda elde edilmiş ve 2001-2005 yılları arasında inşa edilmiş. Eski bir sanayi bölgesinde atıkların bulunduğu alanda tasarlanan bu yapı, hem mevcut alanın temizlenmesini sağlamış, hem de alanda bulunan fabrika binası ve tren istasyonunu yapıya entegre etmiş. Yapının girişinde çevrede yaşayanların kullanabileceği bir park tasarlanmış. Binanın cephesinde kullanılan ahşap paneller ve çatısındaki güneş panelleri, jeotermal ısı değişim sistemi ve yenilebilir kaynakların kullanımıyla biraraya gelince enerji verimli tasarım güçlü bir hale gelmiş. Bu ödüllü proje hakkında daha çok bilgi sahibi olmak için: www.sauerbruchhutton.de

Oturum katılımcıları arasındaki ilgi çekici kişilerden biri de Yunanistan'da Herkes İçin Mimarlık Okulu'nun (School of Architecture 4 All - SARCHA) direktörlüğünü üstlenen **Maria Theodorou** oldu. Nisan 2006'da kurulan bu okul, mimarlığın sürekli değişen ve yaşamı şekillendiren çevre üzerindeki etkisi konusunda toplumun tüm kesimlerini eğitmeyi ve etkinleştirmeyi amaçlıyor. Yapılı çevrenin oluşturulması yalnızca mimarlar ve işverenleriyle sınırlı olmayan karmaşık bir süreç. Dolayısıyla okul, bu sürecin yaşam çevreleriyle ilişkisi olan tüm taraflarca anlaşılması için çaba harcıyor. Okulla iletişime geçmek için: sarcha-architecture.blogspot.com

Kentsel projeler ve mimarlıkla ilgili yaklaşımlardaki değişimi ele alan ikinci oturumda bir sunuş gerçek-

leştiren Hollandalı **2012 Architecten** Ofisi, geri dönüşüm konusunda yenilikçi fikirler geliştirmek amacıyla tasarımcılar, mimarlar ve konuya ilgi duyan tüm kişileri biraraya getirmek üzere internette kurdukları “Süper Kullanım” (*superuse*) ağını tanıttı. Bu ağdan konteynerler, şişeler, kullanılmış ahşap elemanlar ve benzeri malzemeleri yeniden kullanarak tasarlanan çok sayıda projeye ulaşılabilir: www.superuse.org

Konferansın ikinci gününde öğleden sonra EFAP’ın Yürütme Kurulu ve Genel Kurul toplantıları yapıldı. Genel Kurul’da yapılan seçimler sonucunda önümüzdeki iki yıllık dönemde EFAP Yönetim Kurulu şu şekilde oluştu: **Metka Cernelc** (Slovenya), **Marie-Helene Contal** (Fransa), **Chantal Dassonville** (Belçika), **Rob Docter** (Hollanda), **Lionel Dunet** (Fransa), **Ray Farrugia** (Malta), **Tomas Jiranek** (Çek Cumhuriyeti), **Konstantin Kleffel** (Almanya), **Michel Ricard** (Fransa), **Alain Sagne** (ACE), **Maria Theodorou** (Yunanistan) ve **Tiina Valpola** (Finlandiya). Ayrıca bu listeye bir sonraki Genel Kurul’da kabul etmek üzere önümüzdeki iki AB Dönem Başkanlığı olan Çek Cumhuriyeti’nden bir isim daha, İsveç’ten ise iki isim eklenmesine karar verildi.

Genel Kurul toplantısında verilen bilgiye göre şu anda toplam 54 kurum ve kuruluş EFAP üyesi. Bunlar arasında 17 hükümet kurumu, 18 meslek örgütü, 11 kültür kuruluşu ve 8 birey bulunuyor.

Konferansın ikinci günü akşamı, EFAP’ın idari toplantılarının ardından, kamuya açık olarak yapılan özel bir oturumda **Shigeru Ban** ve **Christian de Portzamparc** tema kapsamında konuşmalar gerçekleştirdiler. Shigeru Ban özellikle çevresel kısıtlamaları olan bölgelerde ve afet alanlarında yaptığı yenilikçi projelerini sunarak, mimarlığın nasıl sürdürülebilir bir yaklaşım sergileyebileceğini çok başarılı bir biçimde gösterdi. Portzamparc da kendi projeleri üzerinden sürdürülebilirliğe ilişkin düşüncelerini aktardı.

Konferansın ardından, **Bordo Manifestosu** sonuç bildirgesi olarak kayıtlara geçti. Konferans kapsamında

katılımcılar, Bordo’da son dönemde gerçekleştirilen ve geleceğe yönelik planlanan bazı projelerin tanıtıldığı teknik gezilere katılma fırsatı buldular.

Bir sonraki EFAP Konferansı **17-18 Nisan 2009** tarihlerinde “**Mimarlık Politikalarının Uygulanması – Yeni Beklentiler**” teması altında Çek Cumhuriyeti’nin Prag kentinde toplanacak.

Forum çalışmalarını izlemek için:
www.efap-fepa.eu

Bordo Manifestosu’na İngilizce olarak ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/efapbordeaux.pdf

Trabzon FABSR Toplantısına Evsahipliği Yapıyor

Mimarlar Odası, 21 Şubat 2008’de İstanbul’da gerçekleştirilen toplantıdan bu yana Karadeniz Bölgesi Mimarlar Forumu’nun (FABSR) Dönem Başkanlığı’nı yürütüyor. 16-17 Mayıs tarihlerinde Trabzon’da evsahipliği yapacağı FABSR toplantısında, dönem başkanlığı süresince yaptığı çalışmaları FABSR üyelerine aktararak, yol haritasını değerlendirmeye sunacak.

Mimarlar Odası’nın çalışma programında, Karadeniz bölgesinde mimarlık ve kentlerle ilgili mevcut bilgi ve araştırmaların derlenmesi, ortak iletişim ağı ve platformlarının oluşturulması, ortak projelerin ve bilimsel araştırmaların ve yayınların geliştirilmesi konularında çalışmalar yürütülmesi ve özellikle Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ) olmak üzere, Karadeniz ülkelerinin kurdukları ortak platformların kendi alanımızla doğrudan veya dolaylı ilgili birimleriyle işbirliği içinde olunması gibi eylemler yer alıyor.

FABSR hakkında daha ayrıntılı bilgi için:
www.fabsr.org

Kalkınma için Bilim - Teknoloji - Mimarlık

BM Konferansına Sunulan UIA Görüşü, 1979

Çeviri: Aydan Erim

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) tarafından, Birleşmiş Milletler'in 1979 yılında Viyana'da düzenlediği "Kalkınma İçin Bilim ve Teknoloji Konferansı"na sunulan bu bildirge, bültenimizde sunmakta olduğumuz UIA Bildirgeleri arşivi içindeki diğer bildirgelerden ayrılıyor. Diğer belgeler UIA'nın Genel Kurul veya Kongre Bildirgeleri'nde kabul edilmiş sonuç bildirgeleri niteliği taşıırken, bu belge bir görüş metni niteliğinde. Bu görüş metniyle, kalkınma yolunda mimarlıkla ilgili bilim, teknoloji ve tekniklerin önemi ve özellikle insan yerleşimlerinin oluşturulması ve geliştirilmesinde yerel ölçekte gösterilmesi gereken hassasiyet ön plana çıkıyor.

UIA Bildirgeleri'nin İngilizce orijinal metinlerine ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/uiadeclarations.pdf

Günümüzde 81 Ulusal Kesim'i bir araya getiren ve tüm dünyada 600.000'den fazla mimarı temsil eden Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA), **kalkınma için mimarlıkla ilgili bilim, teknoloji ve teknikler** konusunda kendisine düşen uluslararası misyonun bilincinde olarak, bu önerileri, daha sonraki çalışmalarında dikkate alınmak üzere, Birleşmiş Milletler'in Kalkınma için Bilim ve Teknoloji Konferansı'na sunmayı görev bilir.

UIA aşağıdaki görüşleri sunmaktadır:

BİLİM

- Bilim, insanların evreni yöneten madde ve enerjiyle ilgili mantık yasalarının irdelenmesi için kullandıkları zihinsel faaliyetlerin bir sonucudur ve bu nedenle de evrensel bir dil ve miras oluşturur.

- Bütün ülkeler, bütün halklar ya da isterlerse bütün bireyler, her nerede olurlarsa olsunlar, bu alandaki bilgilere serbestçe ulaşabilmelidir.
- Tüm insanlığın ve özellikle de her devletin görevi, herhangi bir ayrımcılık yapılmaksızın, bilimsel bilginin herkesçe üretilmesini ve dağıtılmasını teşvik etmektir.

TEKNOLOJİ

- İnsanoğlunun kendi çevresinde ve onun aracılığıyla evrenin bütününde gerçekleşen tüm yapım eylemleri, onun felsefesinden ve maddi varlıklarla giriştiği diyalogdan oluşur ve bilimsel bilgiyi uygulayarak teknoloji biçimini alır.
- Teknolojilerin tümü, herhangi bir insan faktörün-

den bağımsız olarak, tanımlanmış bir kullanıma veya maddi evrenin dönüştürülmesine yönelik olarak seçilmiş, farklı bilimsel bilgilerin bir bileşenidir. Teknoloji araç değil, amaçtır.

- Teknolojiler, içlerinde her türlü evrensel bilimsel bilginin bileşimlerini barındırdıkları için, aynı zamanda insanlığın mirasının da bir parçasını oluşturur ve bu özelliğiyle isteyen herkes için erişilebilir olmalıdır.
- Bir bütün olarak insanlığın ve tek tek her devletin görevi, herhangi bir ayrımcılık yapılmadan, kalkınmanın herkes için olmasından yana olmak, teknik bilginin en geniş biçimde dağılımını sağlamak ve bu yolla insanların etkinliğinin artmasına katkıda bulunmaktır. Buna bir örnek, yeni enerji türleri konusunda araştırma yapılması ve konuya hâkim olunmasıdır.
- Tüm halkların teknolojik standartları bilimsel bilgi düzeylerine bağlıdır ve teknolojik standartların ideal bir biçimde eşitlenmesi, ancak bilimsel bilginin serbest dolaşımıyla sağlanabilir.
- Gelişmekte olan ülkeler sorunlarının aciliyetinden dolayı çoğu zaman niceliksel kalkınma teknolojilerine dayanırken, sanayileşmiş ülkeler kendilerini giderek niteliksel kusursuzluk teknolojilerine doğru yönlendirmektedir.

UYGULAMALI TEKNİKLER

- Uygulamalı teknik, teknolojinin belirli insanlar tarafından ve belirli insanlar için uygulanmasıdır; bu niteliğiyle evrensel değildir ve yerel mirasın bir parçasını oluşturur.
- Uygulamalı teknikler, ya üretim araçları ve yöntemleri olarak, ya da ürünler şeklinde ifade bulur.
- Üretim araçları, üretim işinin bireysel "know how" ile gerçekleştirilmesi veya toplu olarak organize edilmesine ilişkin örneklerden oluşur. Dolayısıyla söz konusu halkın doğal yeteneklerini ve sosyal yapısını yansıtır.
- Üretim yöntemleri, tipleri ve gelişmişlik düzeyleri yerel birincil kaynaklara, geleneklere ve gereksinimlere bağlı olan ve yerel ihtiyaçlar ile kültür tarafından biçimlendirilen her tür gereç, makine ve sistemlerdir.
- Gelişmekte olan ülkeler, yaşamsal gereksinimleri olanaklarından daha hızlı gelişen ülkelerdir ve bu

nedenle de, kültürel ve sosyal ihtiyaçlarına göre seçim yapma özgürlüklerine saygılı olunması koşuluyla, kalkınmaları için genel uluslararası katkıya ihtiyaçları vardır.

- Konuya böyle yaklaşıldığında, teknoloji aktarımları uygulamalı tekniklerin aktarılmasından çok daha yararlı olmaktadır. Çünkü evrensel bilimsel bilgileri yerel kültürlere, bunların yerel olarak uygulanmaları konusunda herhangi bir hüküm vermeden sunmaktadırlar. Ayrıca, az eğitilmiş farklı kesimlerden işçiler tarafından kullanılacak hafif ve basit gereçlerin aktarımı, az sayıda kalifiye işçinin kullanabileceği karmaşık ve ağır makinelerin aktarımına tercih edilmelidir.
- Dolayısıyla standartlar, niteliksel şartlar için ölçütlerin tanımlanması söz konusu olduğunda teknolojik öğeler haline gelirken, bu ölçütlerin karşılanması gereken yerel değerleri belirledikleri zaman teknik öğelere dönüşürler. Yalnızca niteliksel standartlar uluslararası düzeyde sınıflandırılmalıdır, niceliksel standartlar ise her bölgeye uyarlanmaları için, devletlerin kendi yetki alanlarına girer.

UIA ayrıca inanmaktadır ki:

İNSAN YERLEŞİMLERİ

- Evrenin küresel biyolojik ve ekolojik dengesi çerçevesinde ve bu dengeye saygı göstermek koşuluyla, her devlet kendi topraklarındaki mimarlık ve planlamaya yön verme ve yaratılacak veya geliştirilecek yerleşimler hakkında özgürce karar verme sorumluluğuna sahiptir.
- Bir ülkedeki mevcut olanakların, o ülke halkının varlığını asgari düzeyde sürdürmesine olanak vermediği durumlarda, o ülke tarafından talep edilen yardım türüne uygun olmak ve ülkenin bağımsızca gelişmesine saygı göstermek koşuluyla, mümkün olan her türlü yardım kuruluşunu oluşturmak Birleşmiş Milletler'in görevidir.
- Bu durumda uluslararası yardım, kuramsal ve uygulamalı bilimsel bilgilerin, kalifiye personelin ya da yerel koşullara uyarlanmış maddi olanakların geçici veya kalıcı olarak aktarımı şeklinde sunulur.
- İnsan yerleşimleri söz konusu olduğunda, ister yerel ister dışarıdan getirilmiş olsun, bütün uygulamalı teknikler bu yerleşimlerin mimarisi aracılığıyla ifade edilir.
- Mimarlık, her türlü yapım faaliyetine insanî önem kazandıran bir yerel kültür biçimidir.

- Mümkmn olan en iyi sosyal koşulların sağlanabilmesi için, inşaat alanındaki bntn teknik işbirliğinin nceden, yerel gelenekler ve deneyimler dikkate alınarak, mimari bir işbirliğiyle tanımlanması ve ynlendirilmesi gerekir.
- Mimari işbirliğinin amacı, hizmetin verileceği lkle ilgili her tr tanımlanmış bilgiyi biraraya getirmek ve lkenin sosyal ve kltrnel beklentilerine gne, yerel ozelliklere en uygun kavram ve yapılarla ilgili pratik araçları seçmektir.
- Yapı inşası alanında esas konu, (ozellikle kendiliğinden geşişen yapımlarında) dışarıdan getirilmiş fakat yaşamın geneline uyarlanmamış tekniklerin rastgele kullanılması değil, bilgi ve “know-how” transferiyle yerel tekniklerin geliştirilmesi ve zenginleştirilmesidir.
- İnsan ihtiyaçları teknolojik zorunlulukların nnde gelir. Teknoloji transferinin en iyi Şekilde kullanılabilmesi için, mimarlığın deneysel veya “uluslararası” aktarımından ziyade, yardım, danışmanlık ve deneyim paylaşımı ile yerel mimarlarla ortaklık nzerine kurulu mimari işbirlikleri tercih edilmelidir.

UIA, Birleşmiş Milletler’e ve Üye Devletlerine aşağıdaki nnerileri sunar.

İnsan yerleşimlerinin ozellikle nufusun ihmal edilmiş kesimlerinin yararına olacak Şekilde inşasına ilişkin olarak:

1. Tm halkların barış içinde verimli bir Şekilde kalkınabilmesi için, Birleşmiş Milletler her trl bilmisel bilginin yeşermesi, derinleşmesi ve mkmn olan en yaygın Şekilde dağıtılmasına ilişkin evrensel gnevinin farkında olmalıdır.
2. Yerel ozellik ve niteliklerin dikkate alınması doğrultusunda Birleşmiş Milletler, bir devlet veya blęeye sunulan bntn teknik yardımlarda yntem seçimi konusundaki ulusal ozgr iradeyi korumak koşuluyla, gelişmekte olan lkeler ile onlara yardımcı olmaya ilgi duyan uluslararası kuruluşları yakınlaştırmak için çaba harcamalıdır.
3. Yerel kltrlere ve kendilerine ozgr toplumsal gereksinimlerine sayrı gsterilmesi kapsamında, insan yerleşimlerinin inşası ve planlanması için gerekli teknik desteğin, yetkili uluslararası meslek kurumlarıyla kurulacak ve srdrülecek mimari işbirliğiyle sağlanması uygun olacaktır.

Mimarların Varşova Bildirgesi

14. Dünya Mimarlık Kongresi
Sonuç Bildirgesi - Varşova, 1981

Çeviri: Aydan Erim

Bu bildirme, Uluslararası Mimarlar Birliği'nin (UIA) 1981 yılında Varşova'da "Mimarlık, İnsan, Çevre" temasıyla düzenlenen 14. Kongresi sonucunda ilan edildi. Bildirinin hazırlanışında, "mimarların, yerleşimlerdeki yaşam kalitesi konusunda öncü rol oynamaları ve felsefi bir temel sunmaları gerektiği" noktasından yola çıkıldığı belirtilen sunuş yazısında, ayrıca toplantının savaşta yoğun bir yıkım yaşayan ancak olağanüstü bir çabayla yeniden canlandırılan Varşova'da yapıyor olmasının simgesel önemine de değiniliyor.

UIA Bildirgeleri'nin İngilizce orijinal metinlerine ulaşmak için:

www.mo.org.tr/UIKDocs/uiadeclarations.pdf

Yaklaşık 50 yıl önce Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi (CIAM), yerleşimlerin planlanmasına ilişkin, daha sonra Atina Şartı olarak anılan bir dizi temel felsefe ve ilke belirledi. Bu ilk ilkelerin pek çoğu, yarım asır önce yenilikçi oldukları gibi, bugün de uygulanabilirliklerini korumaktadır.

Ancak son yıllarda tüm dünyada kendiliğinden gelişen kentleşmenin artan hızı, bu ilkelerin yeniden dikkate alınmasını zorunlu kıldı ve meslek adamları ile hükümetler tarafından bütün ülkelerdeki tüm insanların yararı için uygulanmalarını daha acil hale getirdi.

1976 yılındaki Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı (HABITAT), yapılı çevredeki insan hakları ve gereksinmelerine ilişkin güçlü bir uluslararası bildirme olan Vancouver Deklarasyonu ile sonuçlandı. Aynı yıl, Polonya'nın Kazimer kentinde bir araya gelen UIA çalışma grupları bu bildirgeyi onayladı.

1977 yılında, Peru'nun Federico Villarreal Ulusal Üniversitesi öncülüğünde toplanan uluslararası bir mimarlar ve plancılar grubu, kentleşmeye yön verecek ilkelerin ve felsefelerin sentezini yapan ve güncel çevresel, ekonomik ve sosyal faktörleri Atina Şartı'ndaki fikirlerle birleştiren "Machu Picchu Şartı"nı hazırladı.

UIA'nın 13. Dünya Mimarlık Kongresi, dünyanın kentleşen kesimlerindeki yaşam kalitesine ilişkin giderek artan evrensel kaygılardan yola çıkan Meksika Bildirgesi'ni yayınladı.

UIA, 1981 yılında Varşova'da toplanan 14. Dünya Kongresi'nde, yaşam kalitesiyle ilgili mimarlık faaliyetleri konusunda öncülük yapmak ve bunların felsefi temellerini sağlamak yükümlülüğünün bilinciyle, dünya mimarlarının aşağıdaki bildirgesini onaylamaktadır.

Bu bildirme, 2. Dünya Savaşı sırasında acımasızca

tahrip edilen, ama bugün insanlığın en üst düzeydeki beklentileri ve saygınlığının sembolü olarak dimdik ayakta duran Varşova kentinde kabul edilmiştir. Varşova'nın büyük bir cesaretle gerçekleştirilen imarı ve tarihi mirasının restorasyonu, tüm ülkelerin mimarları ve halkları için kentsel çevrelerinde sağlamaya çalıştıkları ilerleme ve kendini gerçekleştirme yolunda bir esin kaynağı olmaktadır.

I. İNSANLARIN HAKLARI ve GEREKSİNİMLERİ

Tüm insanların yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, yerleşimler için geliştirilen her programın birinci hedefi olmalıdır. Gıda, barınak, temiz su, iş olanağı, sağlık, eğitim, yetiştirmeye ve güvenlik gibi temel gereksinimlerin karşılanması ötesinde, bu programlar ırk, renk, cinsiyet, dil, din, ideoloji, ulusal veya toplumsal köken bakımından ayırıcı olmadan özgürlük, saygınlık, eşitlik ve sosyal adaleti kapsayan bir çerçeve sunmalıdır.

1. Her bireyin biyolojik, ekonomik, sosyal ve ruhsal gereksinimleri vardır. Düzgün, güvenli ve sağlık koşullarına uygun bir barınak, bu gereksinimleri ancak kısmen karşılar.

Her insan, barınağa ek olarak aşağıdakilere de ihtiyaç duyar:

- Barış ve güvenlik
- Anlamlı bir iş
- Zihinsel gelişme fırsatı
- Toplumda tanınma
- Kendini gerçekleştirme
- Estetik ve duygusal tatmin

İnsanların fiziksel ve ruhsal gereksinimleri aynı derecede önemlidir ve yerleşimlere ilişkin programlarda eş zamanlı olarak ele alınmalıdır.

Her toplum, bir bütün olarak, kimliğe ve kendi yerel kültürünün sürekli kılınmasına gereksinim duyar.

Dünya nüfusunun üçte ikisi için bu gereksinimler henüz karşılanmamıştır. Bu nedenle, mimarlar ve planlar, her yeni çevrenin oluşturulması sürecinde bu gereksinimlerin karşılanması için sorumluluk almalıdır.

II. ÇAĞDAŞ DÜNYANIN GÜNDEME GETİRDİĞİ ZORLU SORUNLARIN BOYUTLARI ve NİTELİĞİ

“Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri aynı

şekilde etkileyen evrensel bir kriz baş gösteriyor: Yaşam çevresi krizi. Bu krizin habercileri uzun zamandır nüfusun patlama düzeyindeki artışında, güçlü ve etkin bir teknolojinin çevresel ihtiyaçlarla gerektiği gibi entegre edilmemesinde, tarım alanlarının bozulmasında, kentsel alanların plansız yayılmasında, kullanılabilir alanların giderek azalmasında ve bir çok hayvan ve bitki türünün yok olma tehlikesinde kendisini göstermektedir. Günümüzdeki eğilimlerin sürmesi halinde, yeryüzündeki yaşamın geleceğinin tehlikede olabileceği artık anlaşılmaktadır.”
U Thant¹²

1. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana dünya nüfusu ikiye katlandı ve dünyanın enerji, gıda arzı ve ekolojik sistem dengelerinde ciddi krizler yarattı. Kentlerin büyüme hızı dünya nüfusunun doğal artış hızının çok üstüne çıktığından, kentlerdeki bozulma özellikle ağır oldu: Konut kıtlığına, kamu hizmetleri ve ulaşımın kötüleşmesine ve genel olarak yaşam kalitesinde kötüye doğru gidişe yol açtı.

2. Dünya nüfusunun artış eğilimleri insanlığın gelecek 25 yılda bir kez daha iki katına çıkacağını göstermektedir ve bu da günümüzdeki yiyecek, barınak ve insan yaşamı ve saygınlığı için gerekli olan tüm diğer olanaklara olan talebin, zaten dünyanın pek çok yerinde yetersizken, iki kattan da fazla artacağı anlamına gelmektedir.

3. Giderek daha fazla insan çağdaş medeniyet yoluna giriyor; gereksinimleri ve beklentileri artıyor. Yeni teknolojilerin, seri üretimin ve kitlesel medyanın gelişmesi hızlanıyor. Bu sürecin kendinden oluşan niteliği, kestirimleri zorlaştırmakta, ortaya öngörülemeyen sorunlar çıkartmakta ve çok kez istenmeyen sonuçlar yaratarak, doğa, yapıli çevre ve insanlık kültürü arasındaki dengeyi tehdit etmektedir.

4. Çağdaş dünyada çok büyük farklılıklar vardır. İnsanların yaşam standartları ve koşulları aynı değildir; farklı coğrafi bölgelerde, farklı iklimlerde ve farklı sosyoekonomik sistemlerde yaşarlar. Kültürel kökenleri, alışkanlıkları ve değer ölçüleri farklıdır. Dolayısıyla mantık, gelecekteki gelişmelerinin de farklı olmasını gerektirir. Yerleşim planlaması, insanların yaşam kalitelerinin iyileştirilmesine, onların yerel kültürel ve sosyal ihtiyaçlarına tam olarak saygılı bir şekilde yaklaşmalıdır. Bu nedenle, çeşitli ülkeler ve coğrafi bölgeler arasındaki deneyim alışverişi asla bir hazır çözüm aktarımı olarak görülmemeli, yerel düş gücünü canlandırmanın bir yolu olarak algılanmalıdır.

¹² U Thant, Birleşmiş Milletler'in 1961 - 1971 yılları arasında görev yapan üçüncü Genel Sekreteri'dir.

5. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, kentlerde yaşayan çok sayıda insanın yaşam koşulları kabul edilemez niteliktedir. Ulusal ve uluslararası düzeylerde olumlu ve somut adımlar atılmazsa, bu koşullar aşağıdaki nedenlerle daha da kötüleşecektir:

- Günümüzde ülkeler ve bireyler arasındaki büyük farklılıklarda kendini gösteren dengesiz ekonomik gelişme;
- Ulusal ve uluslararası düzeyde, yaşam koşullarındaki eşitsizlik, sosyal ayrılmalar, ırkçı ayrımcılık, ciddi işsizlik, cehalet, hastalık ve yoksulluk, sosyal ilişkilerde ve geleneksel kültürel değerlerdeki çözümler ve hava, su ve toprak gibi yaşam destek kaynaklarının giderek bozulmasıyla kanıtlanan sosyal, ekonomik, ekolojik ve çevresel bozulma.
- Zoraki göç ve bunun sonucunda insanların başka yerlere yerleşmeleri veya vatanlarından atılmaları;

6. Tüm dünyadaki yerleşim sistemlerinde görülen başlıca işlevsel sorunlar şöyle sıralanabilir:

- Kontrol altına alınamayan kentleşme ve bunun sonucunda ortaya çıkan aşırı nüfus yığılması, psikolojik gerilimler, çevrenin kirlenmesi ve bozulması gibi koşullar;
- Kırsal alanların geri kalmışlığı ve bunun sonucunda insanlığın çoğunluğunun yaşam standardının düşük düzeyde kalması;
- Başlıca metropolitan alanlardaki aşılamanın işsizlik sorunu ve aynı zamanda kırsal iç bölgedeki nüfusun yaşlanması.

7. Günümüzdeki kentsel gelişmeyi tanımlayan üç olumsuz olgu saptanabilir:

- Bunlardan ilki, gelişmekte olan ülkelerde görülen kırsal nüfusun kitlesel iç göçü ve bunun sonucu olarak kamu hizmetlerinden ve kentsel altyapıdan yoksun gecekonduların denetimsiz bir şekilde yayılmasıdır. Bu olguyla baş etmek, kentsel planlama sürecinden sorumlu olan yerel yönetimlerin pek çoğunun şu anda sahip oldukları olanakları çok aşmaktadır.
- İkinci olgu, "konut monokültürü"nde görülmekte, çok sayıda aileyi barındıran apartman bloklarından oluşan büyük ölçekli konut yapımının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Teknolojik seri üretimin ardından işlev ve form açısından tekdüzelik gelmektedir. Her ne kadar bu tür yeni konutların salt sayılarıyla ifade bulan somut sonucu insanların giderek artan ihtiyaçlarını kısmen karşılasa da, bu tür yeni çevrelerin insani olmayan ölçükleri sosyal ve kültürel gereksinimleri ve beklentileri karşılayamamakta, bireyselliğe ve kişilerin kendilerini ifade

edebilmelerine hiç yer bırakmamaktadır. Sonuçta kentli, en yakın çevresiyle hatta kentle de bir bağ kuramamaktadır.

- Üçüncü bir olgu sanayileşmiş ülkelerin bir özelliği olup, toplumun daha varlıklı kesimlerinin, otomobilin de yardımıyla, kent merkezlerinden banliyölere göçmesidir. Kente yeni gelenler ve kent merkezlerinde kalan insanlar, bu "artık" kentsel yapıyı ve kamu hizmetlerini destekleyecek olanaklardan yoksundur.

8. Barınak, altyapı ve hizmete duyulan ihtiyaç hemen her zaman toplumun bunları sağlama kapasitesinin üzerindedir. Dolayısıyla, tüm dünyada ama özellikle de gelişmekte olan ülkelerde, insanlar geleneksel olarak kendi konut ve basit hizmet ihtiyaçlarını kendileri karşılamıştır ve gelecekte de karşılamaya devam edecektir. Bu çabaların hükümetlerin altyapı ve konut programlarını tamamlayıcı, mantıklı bir unsur olarak görülmesi gerekir.

9. Bugün pek çok ülkedeki en ciddi sorunlardan biri, çevrenin giderek daha kötüye giden ve artık şimdiye kadar görülmemiş boyutlara ulaşarak felaket düzeyine gelme potansiyeli taşıyan kirlenmesidir. Bu durum doğrudan, kentleşme patlamasının ve dünyanın doğal kaynaklarının aşırı kullanımının sonucudur. Dünyanın kentleşmiş kesimlerinde yaşayanlar, giderek artan bir oranda, insan sağlığı ve esenliğine ilişkin gelişmiş kavramlarla ve standartlarla bağdaşmayan çevre koşulları ile karşı karşıya kalmaktadır.

10. Makro ölçekli ekonomik planlama ile gerçek kentsel gelişme için yapılacak planlama arasındaki genel uyumsuzluk, kıt kaynakları ziyan etmiş ve her iki planlamanın da etkinliğini azaltmıştır. Kentsel alanlar çok kez kaba ve göreceli olarak soyut ekonomik stratejilerin olumsuz ikincil etkilerini yansıtmaktadır. Ülke ve bölge düzeyinde alınan ekonomik kararlar, çok ender olarak kentlere ilişkin öncelikleri, kentsel sorunlara ilişkin çözümleri ve genel ekonomik stratejiyle kentsel gelişme planlaması arasındaki bağları doğrudan dikkate almaktadır. Bunun sonucunda, sistematik planlama ve mimarlığın potansiyel avantajları çok kez halkın çoğunluğuna bir yarar sağlayamamaktadır.

11. Günümüzün yerleşimleri nesiller boyu gelişen fikirleri, kararları ve fiziksel yatırımları içinde barındırmaktadır. Bu nedenle, akşamdan sabaha kökten değişiklikler gerçekleştirmek mümkün değildir. Ancak, nüfus artışı ve insan faaliyetlerinin konumundaki hızlı değişimler öyle bir hızla ilerlemektedir ki, yüzyılın sonunda "bu dünyanın üzerinde yeni bir dünya inşa etmek" gerekecektir. Doğru bir şekilde yönlendirilirse,

bu ürkütücü senaryo şimdiye kadar kullanılmayan kaynakları harekete geçirebilir ve yapıyı çevrenin değiştirilmesi için az bulunur bir fırsata dönüştürülebilir. İşte bu, yerleşim stratejilerinin ortaya koyduğu zorlu sorundur.

12. Yerleşimlerin kalkınmanın araçları ve nesnelere olarak görülmesi gerekir. Yerleşim politikalarının amaçları, sosyal ve ekonomik yaşamın bütün diğer sektörlerine ilişkin hedeflerden ayrılamaz. Dolayısıyla yerleşimlere ilişkin çözümlerin her ülkenin ve dünya toplumunun kalkınma sürecinin asal bir parçası olarak algılanması esastır.

Yeni bir gelecek bilinci, günümüzün düşüncelerine, planlamalarına ve eylemlerine esin kaynağı olmalıdır. Zira insanlığın geleceği şimdiye dek hiç bu kadar güncel kararlarla koşullandırılmamış ve tehlikeye atılmamıştır.

III. MİMARLARIN ve PLANCILARIN SORUMLULUKLARI

Mimarlık, insan yaşamı için bir ortam yaratmanın karmaşık sanatı ve bilimidir. Mimar gerek doğal gerekse insan yapısı mevcut ve yeni öğelerin entegre edilmesinden sorumludur. Kent görüntüsünün estetik niteliği ve insan ölçeğine duyarlı mekânların tasarlanması da mimarın sorumluluğudur. Mimar, yeni formlar yarattığı toplumun tarihî mirasını korumalı, geliştirmeli ve kültürel gelişmenin devamlılığını sağlamalıdır. Bu yaklaşım, mesleğin geleneksel algılanışını ve mimarın sadece aldığı işten sorumlu olduğu görüşünü aşmakta ve tasarım meslekleri için yeni bir sorumluluk düzeni oluşturmaktadır.

1. Ekonomik planlamanın, kentsel planlamanın, kentsel tasarımın ve mimarlığın ortak hedefi insanların gereksinmelerinin çözümlenmesi ve bunlara cevap bulunması olmalıdır. Tasarım sürecinin sonucunda ortaya, mevcut kaynaklar ve kültürel değerlerle uyumlu ve insanların gereksinmelerine uygun kentsel hizmetler, tesisler ve biçimler çıkmalıdır. Bu hedefe ulaşmak için mimarlık ve planlama diğer tasarım meslekleri ve bilimsel disiplinler, kent halkı, toplum ve siyasi öncülerle sistematik ve sürekli bir işbirliği ve karşılıklı iletişim esasına oturmalıdır. Toplumun gelişmesinin her aşaması veya düzeyinde, eldeki teknik olanaklar, ekonomi ve insan kültürünün hem var olan hem de ortaya çıkmaya başlayan kültürel değerleri arasındaki dengenin sağlanmasına çalışılmalıdır.

2. Günümüz dünyasının temel özelliği farklılaşmış sosyopolitik ve ekonomik sistemlerdir. Bunlar planlı

kalkınma için çeşitli fırsatlar sunarken, birçoğu da kapsamlı fiziksel tasarım ve kalkınma eylemleri açısından belirli sınırlamalar getirmektedir. Tasarım mesleklerinin sorumluluğu her sistemde var olan araçları en etkin şekilde kullanarak, kalkınmanın ortak toplumsal çıkarlarını korumak ve yapıyı çevreyi daha iyi bir hale getirmektir.

3. Planlama, sürmekte olan kentleşme bağlamında, kent ve onu çevreleyen bölge arasındaki temel dinamik birliği yansıtmalı ve mahalleler, semtler ve kentsel yapının diğer elemanları arasında işlevsel ilişkiler kurmalıdır.

4. Mimarların ve plancılardan, insanlar arasındaki karşılıklı ilişki ve iletişimin kentlerin temel var oluşu nedeni olduğunu fark etmeleri gerekir. Bu nedenle yerleşimler bireylerin, ailelerin ve toplumların kimliklerinin korunduğu, mahremiyet sağlayacak yeterli olanakların sunulduğu, aynı zamanda da yüz yüze iletişimi ve karar süreçlerine halkın katılımını mümkün kılacak yerler olarak tasarlanmalıdır.

5. Yerleşimlerin kültürel ve estetik değerleri yansıtan özelliklerindeki çeşitliliğe saygı gösterilmeli ve bu çeşitlilik teşvik edilmelidir. Tarihsel, dinsel ya da arkeolojik önemi olan yerler ve özel öneme sahip doğal alanlar sonsuza kadar korunmalıdır. Ulusu olduğu kadar, toplulukları da tanımlayan temel öneme sahip değerlerin de korunması gerekir.

6. Konut artık sadece yararlı bir mal olarak değil, sosyal kalkınmayı teşvik edecek güçlü bir araç olarak görülmelidir. Konut tasarımı esnek olmalı, değişen toplumsal taleplere uyuma olanak vermeli ve hem tasarım hem de mümkün olduğu kadarıyla yapıım aşamasında, kullanıcıların yaratıcı katılımını teşvik etmelidir. Ayrıca, ihtiyacı olanların kolayca sağlayabileceği düşük maliyetli konut bileşenlerinin de acilen sağlanması gerekmektedir.

7. Planlama, mimarlık ve tasarım, kenti bir parçalar dizisi olarak ele almamalı, aksine entegre ve çok işlevli bir çevre yaratılmasına çalışmalıdır. Yeni kentleşme kavramı yapıyı çevrede sürekliliği gözetmektedir ve bu bağlamda her yapı artık yalıtılmış bir nesne değil, bir sürekliliğin parçasıdır ve kendi imajının tamamlanabilmesi için diğer elemanlarla diyalog içinde olması gerekir. Vurgu artık ambalajda değil, içindekinde ve ne kadar güzel ve karmaşık olursa olsun tek yapılarda değil, kentsel dokunun devamlılığındadır.

8. Yerleşim planlaması giderek artan doğal afet risklerine yol açabilecek, bilinen tehlikeleri göz önüne

almalıdır. Doğal ya da insanlardan kaynaklanan afetler sonrasındaki planlama ve yeniden yapım, tüm yerleşimin niteliğini, mekânsal örüntüsünü, işlevlerini ve çevresini iyileştirmek için bir fırsat olarak değerlendirilmelidir.

9. Kentsel alanlardaki trafik planlaması için ileride geliştirilecek politikalar, genel kamu ulaşım sistemlerinin geliştirilmesine öncelik vererek, özel araçları ikinci plana atmalıdır. Ulaşım ve iletişim nüfusun yoğunluğunun gereksinmelerini karşılamalı, faaliyetlerin toplu ulaşımı teşvik edecek şekilde dağıtılmasını sağlamalı ve motorlu araçların yarattığı tıkanıklıkları ve kirlenmeyi önlemelidir. Kentlerin gelecekteki büyümeleri planlanırken, alternatif ulaşım sistemlerinin sosyal maliyet ve faydaları ciddi bir şekilde dikkate alınmalıdır.

Ekonomik ve teknik kalkınmanın her aşamasında, bir mimarın sorumluluğu insan kültürünün değerlerini yansıtmaktır. Bu sorumluluk, içinde çalıştığı çevreyi içine alacak ve gerçekleştirdiği işlerin çevresel uyuma yeni ve canlandırıcı bir katkı koymasını sağlayacak şekilde genişletilmelidir.

IV. STRATEJİ

Her toplum, her ulus ve genel olarak insanlık, çevresel gelişmeyi etkileyecek, denetleyecek ve her düzey ve ölçekte dengeleri tutacak etkin yöntemler geliştirmelidir. Kalkınmanın nasıl ve hangi yollarla denetleneceğinin belirlenmesi mesleki sorumluluğun kapsamını aşar, ancak mesleki faaliyetlerin ne ölçüde etkin olacağı da toplumdaki liderlik ve adanmışlıkla belirlenir.

1. Yerleşimler için planlar ve politikalar geliştirilmesi her düzeydeki kamu yönetimlerinin yükümlüğüdür. Bu planlar ve politikalar sanayileşme, tarım, sosyal refah, çevresel ve kültürel koruma politikalarıyla uyumlu bir şekilde, genel kalkınma stratejisinin temel bir ögesi olmalıdır.

2. Politikaların, stratejilerin, planların ve programların uygulanabilmesi için uygun araçlar gerekir. Yerleşimlerde bunlar hem siyasi, idari ve teknik kurumlar, hem de gerek insani gerekse diğer kaynaklara ilişkin programları destekleyen yasalar ve yönetmelikler olarak ortaya çıkar.

3. Yerleşimlere ilişkin politikalar ve programlar, kabul edilebilir bir yaşam kalitesinin sağlanabilmesi için gerekli asgari standartları oluşturmalı ve bunların uygulanmasını sağlamalıdır. Bu standartlar gerek ülkeler

arasında ve bir ülkenin kendi bünyesinde, gerekse zaman içinde farklılıklar göstereceğinden, değişen koşullara ve yeni fırsatlara cevap verebilmek üzere esnek olmalıdır.

4. İster kentsel ister kırsal olsun, ister konutlara ya da yollara ilişkin olsun, ya da çağdaş veya geleneksel tekniklerle uygulansın, yerleşimlerin fiziksel bileşenlerinin toplumun gereksinmelerine ihtiyaç verecek ölçekte yapımı, diğer "üretken" faaliyetlerden artı kalan bir alan olarak değil, ekonominin başı çeken sektörlerinden biri ve önemli bir iş yaratıcısı olarak görülmelidir.

5. Kendine özgü özellikleri ve yerleşimler üzerindeki yaşamsal etkileri nedeniyle araziler, sıradan bir ticari değer olarak görülmemelidir. Başlıca arazi kaynaklarının kontrolsüz kullanımı ve kentsel arazinin sınırlı oluşu, kamu yararını gözeten planlama ve kalkınma programlarının uygulanması açısından engel oluşturmaktadır. Kent topraklarının, toplumların ortaya çıkan gereksinmelerinin karşılanmasını sağlayacak şekilde düzgün ve etkin olarak kullanılmasını sağlayacak yasal çerçevelerin oluşturulması ve yakın bir gelecekte önemli iyileştirmeler sağlayabilecek çözümler gerekmektedir.

6. Kent topraklarının topluma mal edildiği ülkelerde, arazi bulma sorunu çözülmüştür. Ancak, arazinin kullanıma bağlı değerinin saptanması gibi, yeni ve planlama sürecinin önemli bir kavramı olan sorun henüz çözülmeyen durmaktadır.

7. Her ölçekteki planlama sürekli eşgüdüm, izleme, değerlendirme ve farklı düzeylerde gözden geçirme işlevleri ile planların etkilediği kişilerden gelecek geri beslemeyi içermelidir.

8. Konut, altyapı ve hizmetlere ilişkin tasarım ve teknolojiler mevcut talebi yansıtmalı, geleceğin gereksinmelerine göre uyarlanmayı olanaklı kılmalı, yerel kaynakları ve becerileri optimum düzeyde kullanılmalı ve adım adım gelişecek bir iyileştirmeye uygun olmalıdır.

9. Ulusal konut politikaları, eldeki kaynakları en çok gereksinim duyulan alanlara yönelmeyi esas alarak, en düşük gelir gruplarına barınak sağlamayı hedeflemelidir.

10. Yerleşimlerin belirleyici bir özelliği de, yaşam standartları ve fırsatlarda gözlenen ciddi farklılıklardır. Uyumlu bir kalkınma, kırsal ve kentsel alanlar ve bölgeler arasındaki ve bölgelerin kendi içlerindeki

farklılıkların azaltılmasını gerektirir. Kentsel ve kent dışı alanlardaki yaşam standartları ve fırsatlar arasındaki farkları azaltmayı hedefleyen politikaların benimsenmesi esastır.

11. Halka ve yönetimlere, planlamanın dinamik bir süreç olduğunun ve sadece planların oluşturulmasını değil, bunların uygulanmasını ve etkilerinin sürekli olarak gözden geçirilmesini de içerdiğinin anlatılması gerekmektedir.

12. Siyasi ve kurumsal engeller kaldırılarak ve açık ve anlamlı bilgiler sağlanarak, kent halkının katılımı olanaklı kılınmalıdır. Katılım ayrıca, seçenekler arasında seçim yapılması süreçlerinde daha ilk aşamalarda ve sürekli olarak yer alınmasına olanak verilerek de canlandırılabilir. Planlama stratejilerinin oluşturulmasında ve bunların uygulanıp yönetilmesinde halkın katılımı vazgeçilemez bir ögedir. Bu katılım, yerleşimlerin siyasi, sosyal ve ekonomik gelişimini daha da ileriye götürmek üzere, her düzeydeki yönetimin karar süreçlerini etkilemelidir.

13. Etkin bir halk katılımı, ilgili tüm taraflar arasında serbest bir bilgi akışı gerektirir ve bilgiye, karşılıklı anlayışa ve güvene dayanmalıdır.

14. Yerleşim politikalarının en başta gelen amacı barınak, altyapı ve hizmetlerin bunlara ihtiyacı olanlara, ihtiyaç öncelikleri sıralaması yapılarak ve karşılanılabilir parasal ve sosyal maliyetlerle sunulabilmesidir. Sosyal adalet bu olanakların nüfus grupları arasında nasıl dağıtıldığına ve ne ölçüde erişilebilir olduğuna bağlıdır.

15. Kentsel gelişmeyi denetleyen makamların, çevrenin daha fazla bozulmasını önleyecek adımları bir an önce atmaları ve bu çevrelerin temel bütünlüklerini kamu sağlığı ve esenliğine ilişkin kabul edilebilir standartlara göre yeniden sağlamaları gerekmektedir. Benzer adımların ekonomik ve kentsel planlama, mimari tasarım, mühendislik standartları ve ölçütleri ile planlama ve kalkınma politikaları alanlarında da atılması gerekir.

Yerleşim politikalarının hedefleri sosyal ve ekonomik yaşamın diğer sektörlerinin hedeflerinden ayrı olmaz. Bu nedenle, yerleşim sorunlarının çözümü tek tek her ulusun ve dünya toplumunun kalkınma sürecinin temel öğelerinden biri olarak düşünülmelidir.

SONUÇ

Farklılaşmış ve değişen bir dünyada çalışıyoruz. Bu nedenle de farklı durumlar ve sorunlarla karşı karşıya kalmakta ve mesleki faaliyetlerimiz sırasında farklı araçlar kullanmaktayız. Ancak, sorumluluğumuzun niteliği evrenseldir. İnsanlar için yeni çevreler şekillendirmemiz gerekiyor. Çağdaş dünyada, teknik olanaklarla sosyal amaçlar arasında değer ölçülerimizi yansıtan bir denge sağlamaya çalışmalı, teknolojik gelişme ile kültürün dengesini bulmalıyız.

Günümüzün kalkınma süreci geleneksel kültür ile yeni ortaya çıkan teknolojiler arasında mevcut düzeni tehdit eden sürekli bir gerilimi yansıtmaktadır. Eknolojiyle yakın ilişkili bir sanat olan mimarlık, bu çekişmenin merkezine yakın bir noktada durmaktadır. Ancak, mimarlık tarihi teknoloji ve kültürün gelişmesinin farklı aşamalarında gerekli dengenin kurulabildiğini göstermektedir.

Mimarların ve plancılarının görevi, toplumların gereksinmelerini ve beklentilerini gerçekten yansıtan yerleşim biçimleri yaratmak, seçenekler oluşturmak, tepkileri almak ve kullanıcı gruplarıyla sürekli diyalog içinde olmaktır. Mimarlık ve kültür, yaratıcı ile tüketici arasındaki keskin çizginin kaybolduğu bir kendini ifade yolu olarak düşünülebilir. Kentin ve her bir binanın örüntüsü ve yapısı, değişen zamanları, yeni toplumsal düzeni ve insan onurunun yükselen çizgisini yansıtmalıdır.

Bu bildirgeler ve varılan sonuçlar ancak uluslar arasında barışın hüküm sürdüğü bir dünyada anlamlı olabilir. Bütün hükümetlerin en başta gelen sorumluluğu, dünyadaki insanların gereksinimlerinin ve beklentilerinin karşılanmasının temel ögesi olarak barışın sağlanmasıdır.

Kahire Önerileri

15. Dünya Mimarlık Kongresi
Sonuç Bildirgesi - Kahire, 1985

Çeviri: Aydan Erim

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) tarafından 1985'te Kahire'de gerçekleştirilen 15. Dünya Mimarlık Kongresi'nin ana teması "Mimarın Günümüzde ve Gelecekteki Misyonu" olarak belirlenmişti. Kongre sonucunda yayınlanan bu bildirme, ağırlıklı olarak mekân düzenlenmesine ilişkin farklı kesimlere düşen sorumlulukları ve beklentileri vurguluyor.

UIA Bildirgeleri'nin İngilizce orijinal metinlerine ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/uiadeclarations.pdf

Dünyanın hemen her bölgesinde "insanlık için mekân geliştirilmesi" konusunun olağanüstü geniş kapsamı ve büyük aciliyetini, bu yaklaşımı yansıtan yerleşimlerin gerçekleştirilmesi ihtiyacını ve bu uygulamaların hızlandırılması için daha yaygın ve verimli hale getirilmiş bir uluslararası işbirliğinin gerekliliğini dikkate alan Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA), Habitat Şartı'nda bulunanların yanısıra, bu konuda İnsanlık İçin Mekân Geliştirilmesi Şartı başlığı altında topladığı ilkeleri ve önerileri de bir kez daha anımsatarak, bütün Uluslararası Örgütlere, bütün Hükümetlere ve tüm Üyelerine, aşağıdaki 4 alanda, her türlü uygun araçları kullanarak, dünyanın gereksinmelerinin karşılanması yönünde çalışılmasını önermektedir:

I. KURUMSAL YAPILAR

- Yerleşimlerin uygulanması ve işleyişlerinin optimize edilmesi için, ülke topraklarının fiziksel gelişimine ilişkin takvimli bir programın yapılması ve güncel tutulması her devletin yararına olduğu

gibi, bir kent planlama programının geliştirilmesi de her yerel topluluğun yararına. Bu iki programın da mimarların işbirliğiyle gerçekleştirilmesi gerekir.

- "Herkes için mimarlık" yaklaşımı doğası gereği kamu yararına. Bu nedenle fikrin geliştirilmesi ve uygulanması aşamalarında "Baş Usta" olarak mimarların ve sürecin çeşitli aşamalarında da kullanıcıların devrede olması gerekir.
- Ülkelerin yasaları, yerleşimlerin en iyi şekilde gerçekleştirilmesine doğrudan ya da dolaylı katkısı olan her ortağın bu sürece katılmasını garanti altına almalı, bunun için tarafların her birinin üstlendiği misyonu gerektiği gibi uyarlamalı ve özellikle ilgili tüm yasalarda mimarların entelektüel ve ahlaki bağımsızlığına saygı göstermelidir. Bu, mimarın danışman rolünü herkesin yararına dürüstçe yürütebilmesinin garantisidir.

- Devletler ve yerel topluluklar, medya aracılığıyla tarafsız ve genel mimarlık bilgilerinin yayılmasını desteklemelidir. Medya aynı zamanda insanların kendi başlarına gerçekleştirdikleri yapıların niteliğine ve yerleşimlerin bakımına da katkıda bulunabilir. UIA'ya düşen görev ise, uluslararası ve hükümet düzeyindeki kuruluşlar karşısında mimarların kurumsal tanıtımını üstlenmektir.

II. MİMARIN YETİŞTİRİLMESİ

- Mimarlık eğitimi aynı zamanda kültürel bir ifade biçimi olduğundan, en iyi şekilde ancak her kültürel meslek pratiği alanının kendi içinde gerçekleştirilebilir: Bu, yerel mimarinin özgün, yenilikçi ve çeşitlenmiş olmasını sağlayacak koşuldur.
- UIA “daha çok insan için konut” kavramının, özellikle bölgesel okullarda olmak üzere, her eğitim programında yer almasını destekleyerek, genç mimarların daha ileri düzeyde yetiştirilmesini teşvik etmelidir.
- Mimarlığın temeldeki pratik özelliğine saygı göstermek açısından, mimarlık okullarında eğitim verenlerin, mimarlık öğrencilerini doğru yönlendirebilmek için, disiplinleriyle ilgili düzenli olarak uygulama yapmaları kaçınılmazdır.

III. MİMARLIK MESLEK PRATIĞİNİN KOŞULLARI

- Mimarın rolü, en yüksek katma değeri en düşük maliyetle birleştirerek yerleşimlerin kalite-maliyet dengesini ideal bir düzeye çekmektir.
- Çağdaş mimarlık meslek pratiğinde yetkinlik, beceri ve mesleği uygulama biçimlerindeki artışa paralel olarak, mesleki sorumluluklar ve ayrıcalıkların sınırları da gelişmektedir.

- Uluslararası düzeyde UIA ve ulusal düzeyde her ülkenin mimarlık alanındaki yetkili makamları, mimarların bilgi işlem olanaklarına erişimini sağlamalı ve meslek için en uygun olan yazılımların geliştirilmesini teşvik etmelidir.
- UIA, mimarların güncel ve gelecekteki misyonlarını en iyi şekilde yerine getirebilmeleri için gerekli her türlü veri bankasının varlığını sürdürmesini desteklemelidir.

IV. ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ

- UIA'nın birinci sorumluluğu, dünyanın çeşitli ülkelerindeki mimarların bilgi ve deneyimlerinin paylaşımını en etkin bir şekilde sağlamaktır.
- UIA, özellikle gelişmekte olan ülkelerin yararına olmak üzere, bölgesel ve kentsel gelişme konusundaki uluslararası işbirliği alanının tümünde, uygun yeterliliğe sahip mimarları uluslararası karar vericilerin hizmetine sunmak açısından ayrıcalıklı bir kuruluş konumundadır.
- UIA, mimarların yararları açısından, yapı malzemeleri ve bileşenlerine ilişkin önerilerini, bu alanlarda standartların tanımlanması ve teknik şartnamelerin geliştirilmesinden sorumlu uluslararası ve ulusal kurumlara sunmalıdır.
- Tüm ülkeler geleceğin teknik yöneticileri ve kalifiye işçilerinin mesleki eğitimine katkıda bulunmalı, özellikle de, daha sonra mesleklerini kendi ülkelerinde uygulayabilmeleri için, bu kişileri farklı alanlardaki çıraklık aşamasının kuramsal ve uygulamalı dönemleri boyunca geçici olarak ülkelerine kabul etmelidir.
- UIA, mesleki yayınlar aracılığıyla üyelerinin tümünü ilgilendiren konularda bilgi iletişimini sağlamalıdır.

Mimarların Brighton Bildirgesi

16. Dünya Mimarlık Kongresi
Sonuç Bildirgesi - Brighton, 1987

Çeviri: Aydan Erim

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) tarafından düzenlenen 16. Dünya Mimarlık Kongresi'nin ana teması "Barınma ve Kentler - Yarının Dünyasını İnşa Etmek" olarak seçilmişti. 1987 yılı Birleşmiş Milletler tarafından "Evsizlere Barınak Yılı" olarak ilan edilmiş ve o yılın sonunda BM Genel Kurulu barınak konusunda 2000 yılını hedefleyen bir "küresel strateji" geliştirilmesi kararı almıştı. Bu girişimler, Brighton Kongresi'nin temasının saptanmasında ve daha sonra yayınlanan bildirgenin mesajlarında belirleyici oldu.

UIA Bildirgeleri'nin İngilizce orijinal metinlerine ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/uiadeclarations.pdf

1. 16. Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) Kongresi, 1981 yılında Varşova ve 1984 yılında Kahire'de yapılan bildirgeleri bir kez daha desteklemektedir.

Kentlerin sorunları ile evsizlik sorunu farklı olmakla birlikte temel özellikleri nüfus patlaması, kentlere göç, kentsel bozulma ve siyasi ve bölgesel çatışmalardan kaynaklanan bölünmelerdir. Yarının kentlerinin pek çoğu bugün yoksul kesimler tarafından inşa edilmektedir. 21. yüzyıl yaklaşırken, günümüzün nesilleri geleceğe büyük bilimsel ilerlemeler ve onlarla tezat oluşturan kirlenmiş bir yerküre, insan varlığının en temel gereksinimlerinden yoksun milyonlarca insan, giderek artan bir silahlanma yarışı ve yaygın bir güvensizlik ve şüphe duygusu bırakacaklardır.

Geçmiş dönemlerde tasarım temelli meslek adamlarının önerdikleri çözümlere duydukları güvenin, pek çok durumda haklı olmadığı görülmüştür. 60'lı yılların iyi niyetli politikaları toplulukları parçalamış, varsıllarla yoksullar arasındaki uçurumu daha

da derinleştirirken, 70'lerin ve 80'li yılların başlarındaki yeniden gözden geçirilmiş ekonomik ve sosyal varsayımlar, proje yaklaşımının sorunun ölçeğiyle baş etmekte yetersiz kaldığını göstermiştir. 1987 yılındaki yaygın kabul, yapılı çevrenin yaratılmasına bir proje olarak değil, bir süreç olarak yaklaşılması ve gereken ölçekte barınak sağlanabilmesinin temel yönteminin toplulukların ve insanların kendi barınaklarının yapımına katılmak üzere harekete geçirilmesi olduğu yönündedir.

Bu, birçok ülkede "formel" yapı sektörünün önemini korumayacağı ya da hükümetlerin de oynamaları gereken bir rol olmadığı anlamına gelmez. Tam aksine, dünyanın doğal kaynakları sınırlıdır ve bu kaynakların özellikle gelişmekte olan ülkelerin hükümetleri tarafından dikkatle yönetilmeleri gerekir. Ekonomileri çok kez talebin yavaş arttığı ya da hiç artmadığı birkaç temel mala dayalı olan ülkeler, genellikle halklarına altyapı ve hizmet sağlamak ya da olanı iyileştirmek olanağından yoksundur. Yetersiz yatırım-

ları toplulukların nasıl işlediği ya da işlemesi gerektiğine ilişkin yanlış kavramlardan yola çıkarak dağıtan aşırı merkezîyetçi yapılar, insanların toplu ya da bireysel sorunlarını çözümedeki inanılmaz yaratıcılıklarıyla dengelenmektedir. Hükümetler, çevrelerini iyileştirmek için toplulukların ortaya koyduğu gayretleri ve yenilikçiliği kabul edip destekledikleri takdirde, çok daha iyi bir iş yapmış olacaklardır.

Gelişmiş ülkelerde aile ve topluluk yaşamındaki yıpranmaların yarattığı kaygıların, gelişmekte olan ülkelerin barınak sorunlarına nasıl yaklaştıklarına olan ilgiyi artırdığına ilişkin bazı belirtiler de gözlenmektedir. Gün geçtikçe daha çok benimsendiği üzere, halk ve onların topluluk kaynaklı örgütleri birincil kaynaklara erişebildiklerinde ve bunları kullanma konusunda kendilerine güvendiklerinde, ellerindeki az olanaklarla, gerek pazara gerekse devlete dayanan sistemlerden çok daha fazla sonuç alabilmektedirler. Bu durum mimarlık mesleğini de önemli ölçüde ilgilendirmektedir ve gelişmiş ülkelerde bu tür uygulamaların gerçekleşebilmesi merkezî veya yerel yönetimlere bağlıdır. İnsanların tatmini ve ekonomik dengenin sağlanması için, yerel düzeydeki özyönetimli girişimlerin merkezden destek görmesi gerektiği de anlaşılmaktadır.

2. Ufak iyileşme pırıltıları görülse de, işin boyutları devasa ölçülerde olup, giderek büyümekte ve hâlâ büyük oranda göz ardı edilmektedir. Bugün dünyadaki bir milyar evsizinin yarattığı "sessiz felaket", radikal adımlar atılmazsa 2000 yılında iki milyar boyutuna ulaşacaktır. Hastalıklar ve kazalar ortaya yüksek bir ölüm oranı çıkarmakta ve pek çok yerleşimin yasal olmayan durumu, sakinlerini sömürüye açık bırakmaktadır. Öksüz kalan çocuklar ve ailelerine tek başına bakan kadınlar, en büyük zorlukları çekenlerin başında gelmektedir.

1960'ların ve 70'lerin planlama yöntemleri, yapı tasarımı ve inşa teknikleri ile yönetim biçimlerinin başarısız olduğu somut olarak görülmüştür. Yoksulların, hoşgörü gösterilecek bir yük olarak değil, etkin bir kaynak olarak görüldüğü yeni bir yaklaşım gerekmektedir: Bu kesimlere, yerel olarak erişilebilir ve alım güçlerine uyan malzemeler kullanarak kendi barınaklarını tasarlamaları ve inşa etmeleri için daha olumlu yönde destek olunmalıdır. Geçmiş hataların tekrarlanmasını önleyecek uzaktan eğitim girişimlerine ve gelişmekte olan ülkelerin sorunlarının çözümünde uluslararası düzeyde aktarılacak gerçekten uygulanabilir teknik bilgilere kolayca ulaşılabilir.

Bu yaklaşıma göre, insanların kendi kendilerine

yardım etmek üzere yetiştirilmeleri gerekir. Ancak, hem üzerinde inşaat yapacakları mekânların sağlanması, hem de bunu yapmaları için moral ve fiziksel teşvik de gereklidir. Tüm bu faaliyetler, herkesin kabul edeceği ve değişen koşullara uyum sağlayabilecek şekilde esnek bir politika ve planlama çerçevesi içinde gerçekleşmelidir.

3. Bu Kongre, barınağın her insan için temel bir hak olduğuna inanmaktadır. Peki, bu hedefe nasıl ulaşılabilir?

Hükümetleri ve ulusları, her ailenin kendi konutuna sahip olma hakkının gerçekleştirilmesinde sorumluluk almaya ve aşağıda sıralanan noktaları yerine getirmeye ikna etmeliyiz:

- Arazi üzerindeki kullanım hakkının güvence altına alınması ve yasadışı yerleşimler için af çıkartılması,
- Temel altyapıların sağlanması ve destekleyici bir planlama çerçevesi,
- Alım gücüne uygun kredi sağlanması,
- İmar yasalarında gerekli değişikliklerin yapılması,
- Teknik danışmanlık ve eğitim sağlanması,
- İlimli yaklaşan ve teşvik edici bir kentsel yönetim sistemi oluşturulması,
- İnsanlara yaşamlarını kazanma olanağı sağlanması.

Mimarlar tüm sorunlara çözüm getiremez, ancak uzman olmadıkları alanlarda görüş almaya açık ve istekli olmaları gerekir. Mimarlar aşağıdakileri gerçekleştirerek yardımcı olabilirler:

- Önümüzde duran zorlu sorunların üzerine yeni tutum ve yaklaşımlarla, yoksullara barınak ve hizmet sağlanması hedefine yenilenmiş bir inançla giderek,
- Kamuoyunu etkileyerek, siyasi bilinç ve kararlılık düzeyini artırıcı evrensel kampanyaya katılarak,
- Gelişmekte olan ülkelere alınacak dersleri, sanayileşmiş ülkelerin çürüyen kentlerine uygulayarak,
- Gelişmekte olan ülkelere, barınak sorunlarının çözümü için geçerli olacak yollardan teknik bilgilerini sunarak,
- Danışmanlık ve tasarım rehberliği sağlayan ve ihtiyaç sahiplerini "yapabilir" kılacak farklı becerilere sahip ekiplerde yer alarak,
- Genç mimarları ve mimar olmayan kişileri bu sorunlara yeni bir yaklaşım yönünde yetiştiren hocalar olarak,
- İdari ve siyasi yöneticilerini sorunun büyüklüğü ve çözümlerin gereği konusunda aydınlatan ve ikna eden kamu çalışanları olarak,
- Önerdikleri çözümün her farklı durum için uygun

olup olmadığını, halkın ve çevrelerinin yerli sanatsal ve kültürel geleneklerini dikkate alıp almadıklarını sürekli sorgulayarak.

4. Bu ilkelerin mimarlık eğitimi ve meslek pratiğine yansımaları da olacaktır. Günümüzde mimarlık okulları bina tasarımı üzerinde aşırı derecede odaklanmakta ve meslek pratiğinin mimarlığa içerik kazandıran “inşa edilebilirlik”, araştırma, yönetim ve eğitim sürekliliği gibi konuları üzerinde pek az durulmaktadır. Mimarlık derslerinin içeriğinin gözden geçirilme zamanı çoktan gelmiş ve geçmektedir.

5. Barınak sorununa – bundan da önemli olan varlığını sürdürülebilirlik konusuna – silah üretimi bağlamında da yaklaşılabilir. Tüm savaşlar evsizliğe yol açar. Silah

yarışının temsil ettiği finansman, beceri ve malzeme kaynakları, temel insan gereksinimlerinin karşılanması gibi daha yaratıcı bir hedefe yönlendirildikleri takdirde, çok daha yararlı bir biçimde kullanılacaktır. Ayrıca, eğer kalıcı bir yarar bekleniyorsa, tüm dünyada her bireye üzerinde kendi barınağını yapacağı bir alanın yasal hakkının verilmesiyle başlatılması gereken bu kaynak kaydırılması, aynı zamanda denetimin başkalarına aktarılması ve insanların yerel karar verme süreçlerinde gerçek bir katılımının sağlanmasını da beraberinde getirmelidir.

“Herkes Barınak” hedefi uzak bir düşünmekten çıkıp gerçeğe dönüşüncüye kadar, Birleşmiş Milletler’in 1987’yi Uluslararası Evsizlere Barınak Yılı olarak ilan etmesinin arkasındaki ruhun ve ilkelerin yoğun bir şekilde takipçisi olunmasının yaşamsal önemi vardır.

Ulusal Mimarlık Politikalarına Doğru

17. Dünya Mimarlık Kongresi
Sonuç Bildirgesi - Montreal, 1990

Çeviri: Aydan Erim, Semih Eryıldız, Ahmet Sönmez

17. Dünya Mimarlık Kongresi Montreal’de “Kültürler ve Teknolojiler” temasıyla toplandı. Bununla birlikte, Kongre sonucunda yayınlanan bildirge, o yıllarda farklı ülkelerde güncellik kazanmaya başlayan “ulusal mimarlık politikaları”na yoğunlaştı ve yayınlanan metnin tüm UIA üyeleri tarafından kendi resmî kurumlarına iletilmesi istendi.

UIA Bildirgeleri’nin İngilizce orijinal metinlerine ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/uiadeclarations.pdf

İnsanlığın özgürlük, denge ve refahının barış içinde gerçekleşmesinde, yapılı çevrelere ilişkin özel bir sorumluluk taşıyan biz dünya mimarları, 2 Haziran 1990 günü Uluslararası Mimarlar Birliği'nin (UIA) Montreal'deki 17. Kongresi'nde biraraya gelerek,

Aşağıdaki Noktaları Saptadık:

Mimarlık kültürün bir ifadesidir ve toplumun görünüşünü yansıtır.

Gerek mimari tasarım, yapıların niteliği ve çevreyle bütünleşmesi, gerekse doğal ve kentsel peyzaja ve tarihî mirasımıza saygı toplumun çıkarıdır.

İnsanın elverişli koşullarda barınması ve çeşitli yaşam biçimlerine uyarlanmış toplumsal olanaklara ulaşması, bireysel haklara, geleneklere ve özgürlüklere tam saygı içinde yerine getirilmesi gereken ana hedeflerden birini oluşturur.

Mimarlar, kendi düşünsel ve mesleki faaliyetlerini yerel, ulusal ve uluslararası toplulukların gelişmesine hizmet etmek olarak algılar.

Ayrıca Şunları Dikkate Alıyoruz:

Sanayileşmiş ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasındaki uçurum büyümeye devam etmektedir ve bu eğilim, ulusal kültürel değerlerin aleyhine çalışan basit bir teknoloji aktarımıyla önlenemez.

İster doğanın dengesi için gerekli alanların korunması konusundaki acil gereksinimler, ister yaşamımızı tehdit eden her türlü kirlenme ve bozulmanın ortadan kaldırılması olsun, her düzeydeki ekolojik sorunlara karşı dünya ölçeğinde gösterilen duyarlılık, artık siyasi güçleri harekete geçirmeye başlamıştır ve varlığımızı sürdürebilmemiz buna bağlıdır.

Mimarlık alanındaki iş verme süreci üzerindeki

ekonomik baskılar sonucunda, insanların kendilerini geliştirmelerine olanak veren kültürel değerler pek ender ve sadece yüzeysel olarak göz önüne alınmakta ve bunun sonucunda, kaynakların çoğu, öncelik verilmesi gereken sosyal programlardan başka yönlere kaymaktadır.

Mimarın rolü her ne kadar gerek tarihsel olarak, gerekse özü itibariyle çevreye ilişkin kültürel, teknik, simgesel ve ekonomik verilerin bütünleştirilmesi ise de, bu sürecin toplumsal ve demokratik bir uzlaşma kazanması giderek daha gerekli olmaktadır.

Ve Öneriyoruz ki:

Tüm ulusal örgütlere bağlı mimarlar, her ülkenin kendi hükümeti tarafından uygulanacak bir ulusal mimarlık politikasının geliştirilebilmesini olanaklı kılmak için, eylemlerinin öncelikleri ve olası içeriklerini belirlemek üzere güç birliği yapmalıdır.

Böyle bir politika, yapı ve doğal çevrenin niteliğini korumak ve geliştirmek üzere saptanmış ulusal hedefleri vurgulamalıdır.

Bu ulusal mimarlık politikası, aşağıdaki genel hedefleri içermelidir:

- Mimarlığa, toplumun temel öğelerinden biri olarak değer vermek,
- Mimari üretim için gerekli olan çok sayıda kararı eşgüdüm içinde ele almak ve yönlendirmek,
- Mimarlık topluluğunu, yeni açılımların üstesinden gelebilmeye hazırlamak,
- Toplumun çıkarları açısından sorumluluk taşıyan bir kalkınmanın ve doğal çevrenin korunmasının

desteklenmesi ve uygulanmasının, tüm mimarların görevi olduğunu kabul etmek,

- Savaş ekonomisinden barış ekonomisine geçişin, bu hedeflerin gerçekleşmesi için zorunlu bir adım olduğunu anlamak.

Bu politika, aşırı nüfus artışı ya da kaybı, tarihi mirasımızın korunması ve evsizlere barınak sağlanması gibi ulusal sorunlara öncelik vermeli, böylelikle mimarın toplumsal sorunlarla ilişkisine yeni bir boyut kazandırılmalıdır.

Bu ulusal mimarlık politikası, kaynaklar elverdiği ölçüde, adım adım aşağıdaki belirli hedefleri gerçekleştirmeyi amaçlamalıdır:

- Kamu ve özel sektördeki mimari iş dağıtımının niteliğini yükseltmek,
- Mimari yetkinliği korumak ve geliştirmek,
- Temel eğitim yoluyla mimarlık konusundaki duyarlılığı artırmak,
- Mimari meslek pratiğinin gelişimi ve çeşitliliğini ortaya koymak,
- Mimari araştırma ve eğitimin temellerini atmak ve güçlendirmek.

UIA, bu ulusal girişimlerin UNESCO ve BİRLEŞMİŞ MİLLETLER tarafından ilan edilen KÜLTÜREL GELİŞMENİN ON YILI (*World Decade of Cultural Development*) boyunca gerçekleşebilmesi için destek ve uzmanlık sağlamalıdır.

UNESCO, her ülkenin ulusal politikasının geliştirilmesinde destekleyici bir rol oynamalı ve ilgili hükümetlerde bu konuda temsil görevi üstlenmelidir.

Eğiten Kentler Şartı

Kasım 1990, Barselona-İspanya

Çeviri: Zeynep Çığdem Uysal

1990 yılında Barselona’da yapılan 1. Eğiten Kentler Kongresi’nde dünyanın farklı bölgelerinden 60’tan fazla kentin yerel belediyeleri biraraya gelerek, kent sakinlerinin yaşam kalitesini geliştirecek proje ve eylemlerde birlikte çalışmaya karar verdiler. Bu kongrede kabul edilen “Eğiten Kentler Şartı” bu işbirliği için ortak bir eylem planı oluşturarak Eğiten Kentler Hareketi’nin başlangıcını oluşturdu. 1994 yılında Bolonya’da yapılan üçüncü kongrede bu hareket resmîyet kazanarak Uluslararası Eğiten Kentler Birliği (*International Association of Educating Cities-IAEC*) olarak hayata geçti. Merkezi Barselona’da olan IAEC, işbirliği ve fikir alışverişi yapmak ve Eğiten Kentler Şartı’nda yer alan eylemlerin geliştirilmesi ve uygulanmasında öncülük etmek için, 34 ülkeye ait 331 belediyeyi bir araya getiriyor: Almanya, Andorra, Arjantin, Avustralya, Belçika, Benin, Bolivya, Brezilya, Danimarka, Ekvator, Filistin, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, Kanada, Kolombiya, Kore Cumhuriyeti, Macaristan, Meksika, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Ruanda, Senegal, Şili, Togo, Uruguay, Yunanistan.

“Eğiten Kent Projesi”, her tür yerel, kamusal ve sivil örgütü ilgilendiren, toplum yaşamına ait bütüncül bir tasarı olarak şekillendirildi. Temel amacı, bireyin yaşam kalitesini geliştirecek, kentli ruhu ve katılımcı demokrasinin değerlerine olan bağlılığı aşılacak politika ve eylemlerin geliştirilmesi amacıyla, işbirliği içinde eğitimsel bir çizgide çalışmak olarak belirlendi.

IAEC hakkında daha ayrıntılı bilgi için:

www.edcities.org

Şart metninin orijinaline ulaşmak için:

www.mo.org.tr/UIKDocs/educatingcitiescharter.pdf

1990 yılı Kasım ayında Barselona’da düzenlenen 1. Uluslararası Eğiten Kentler Kongresi’nde temsil edilen kentler, kentlerin eğitimsel itici gücünü oluşturan temel prensipleri bu ilk Şart metninde ayrıntılı olarak açıklayarak, kent sakinlerinin eğitiminin şansa bırakılmayacağına olan inançlarını göstermişlerdir. Şart metni, içinde yer alan kavramları geliştirerek, yeni sorunlar ve sosyal gereksinimlere uygun hale getirmek amacıyla 1994 yılında Bolonya’da yapılan 3. Ulus-

lararası Kongre’de ve daha sonra 2004 yılında Cenova’da tekrar gözden geçirilmiştir.

Bu Şart, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948), Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi (1966), Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989), Herkes İçin Eğitim Dünya Bildirgesi (1990) ve Kültürel Çeşitlilik Evrensel Sözleşmesi (2001) temel alınarak oluşturulmuştur.

Önsöz

Günümüzde kent, ister büyük ister küçük olsun, eğitim için her zamankinden daha fazla olanak sunmaktadır. Bununla birlikte kent, eğitici güçlerin olumsuz bir şekilde kullanımından da etkilenmektedir. Her durumda kent, bütüncül eğitim ve yetiştirme için gereken esas öğeleri içinde barındıran karmaşık bir sistemdir. Bu haliyle kent, hem eğitimsel öznenin nesnesi hem de kalıcı, çoğul ve çok yüzlü bir eğitim aracı olarak zararlı eğitici öğelere karşı gelebilecek kapasiteye sahiptir.

Eğiten Kent, kendi kişiliği olan ve ulusunun ayrılmaz bir parçasını oluşturan kenttir. Bu nedenle, kimliği ait olduğu ülkenin kimliğine bağlıdır. Eğiten Kent içine kapalı değildir; çevresiyle, ülkesindeki diğer kentsel merkezlerle ve diğer ülkelerdeki kentlerle aktif ilişki içindedir. Bu ilişkinin amacı, öğrenmek, tecrübeleri paylaşmak, görüş alışverişinde bulunmak ve böylelikle kent sakinlerinin hayatlarını zenginleştirmektir.

Eğiten Kent, bir yandan geleneksel işlevlerini gerçekleştirirken (ekonomik, sosyal, politik görevler ve hizmetlerin tedariki gibi), diğer yandan da doğrudan kentte yaşayanların eğitimi, desteklenmesi ve gelişimine odaklanan bu işlevi yüklenmeli ve geliştirmelidir. Eğiten kent çocuklar ve gençlere öncelik verecek, fakat her yaşta insanın yaşamboyu öğrenimini de önemseyecektir.

Sosyal, ekonomik ve politik nedenler üzerine kurulu olan bu işlev, verimlilik ve bir arada var olma temeline dayanan, kültürel ve eğitici bir projeye yöneliktir. 21. yüzyılda çözülmesi gereken büyük sorunlardan ilki, her bireyin kendi potansiyelini özgünlük, yaratıcılık ve sorumlulukla ifade etme, değerlendirme ve geliştirme yeteneğini artırmak için eğitime “yatırım” yapmaktır. İkincisi, herkesin kendine saygı duyulduğunu hissedebilmesi, diğerlerine saygı gösterebilmesi ve diğerleriyle iletişim kurabilmesi için tümüyle eşitlik sağlayacak koşulları yerine getirmektir. Üçüncüsü, hiç kimseyi dışlamayan gerçek bir bilgi toplumunun tüm kentlerde ardı ardına oluşturulabilmesi için, tüm bireylerin gerçek potansiyellerine ulaşmalarını sağlayacak bilgi ve haberleşme teknolojilerine kolayca erişimin sağlanmasıdır.

Eğiten Kentler resmî eğitim kurumları, resmî olmayan girişimleri (resmî ya da örgün eğitim sistemi dışındaki eğitici amaçlar için) ve (bilinçli ya da planlı olmayan) gayri resmî müdahaleleri aracılığıyla deneyimlerin karşılıklı alışverişinde birbirleriyle işbirliği yapmaktadırlar. Eğiten Kentler, işbirliği ruhuna uygun olarak, araştırma ve yatırım projelerini desteklemek konusun-

da doğrudan karşılıklı işbirliği ya da uluslararası kuruluşlarla işbirliği içinde birbirlerine yardım etmelidirler. İnsanlık sadece birtakım değişim aşamalarından geçmemekte, aynı zamanda aşamalarda da özgün değişimler yaşamaktadır. Bireyler, tüm ekonomik ve sosyal işlevlerin küreselleşmesinden doğan fırsat ve sorunlara eleştirel bir uyum ve aktif bir katılım sağlayabilmek için kendilerini eğitmelidirler. Ancak bu şekilde yerel dünyaları aracılığıyla karmaşık uluslararası senaryoya müdahale edebilir ve ekonomik ve politik güç merkezleri tarafından kontrol edilen bilgi seli karşısında özerk özneler olarak kalabilirler.

Diğer yandan, çocuklar ve gençler, içinde buldukları toplumların hayatında ve dolayısıyla kentlerinde artık eskisi gibi pasif özneler değildirler. 1959 tarihli Evrensel Bildirge'nin prensiplerini geliştiren ve üzerinde bağlayıcılığı olan 20 Kasım 1989 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, çocukları tüm vatandaşlık haklarına ve siyasal haklara sahip tam vatandaşlar olarak kabul etmiştir. Böylelikle çocuklar, olgunluk seviyelerine uygun şekilde birlik ve katılım haklarını kullanabilmektedirler.

Kentlerimizdeki çocukların ve gençlerin korunması, artık onların sadece oldukları gibi korunmasından ibaret değildir. Farklı nesillerle birarada olmaktan memnuniyet duymak gibi bir yurttaşlık erdemine sahip yetişkinlerin yanında, onlara uygun bir yer vermek de önemlidir. 21. yüzyılın başında tüm kuşaklar, sürekli güncellenen yaşam boyu öğrenme fırsatlarına açıkça daha fazla ihtiyaç duymaktadırlar.

Hâlâ küresel bir demokratik yapıdan yoksun olduğumuz, birçok ülkenin kendi sosyal ve kültürel örüntülerine saygılı etkin bir demokrasiyi elde etmeyi ve kurmayı başaramamış olduğu ve demokratik geleceğini kaybetmiş demokrasilerin demokratik sistemlerinin niteliğinden memnun oldukları bir ortamdayız. Fakat yine de, küresel vatandaşlık anlayışı oluşma aşamasındadır. Bu bağlamda, tüm ülkelerdeki kentler kendi yerel boyutlarında, demokratik vatandaşlığı deneyen ve sağlamlaştıran platformlar olarak çalışmalı, etik ve kentsel değerlerin eğitimi yoluyla barışçıl bir birlikte varoluşu teşvik etmeli ve farklı yönetim şekillerinin çok yönlü doğasına saygı gösterirken, aynı zamanda mümkün olduğunca geniş ölçüde temsilci ve katılımcı mekanizmaların da savunucusu olmalıdır.

Çeşitlilik modern kentin doğasında vardır ve gelecekte daha da artacağı öngörülmektedir. Buna dayanarak eğiten kentin çözmesi gereken sorunlardan biri de, kenti oluşturan toplulukların katkılarını ve kentte

yaşayan herkesin kendi kültürel kimliğinin tanındığını hissetme hakkını göz önüne alarak, kimlikle çeşitlilik arasında bir uyum ve denge geliştirmektir.

Belirsizliğin hüküm sürdüğü ve çoğunlukla “diğeri”nin reddi ve karşılıklı güvensizlik üzerine kurulu bir güvenlik arayışına teslim olan bir dünyada yaşamaktayız. Eğiten kent bunun farkındadır ve basit, tek taraflı çözümler peşinde koşmaz: Bu çelişkiyi kabul eder ve belirsizlikle yaşamak ve onunla baş etmek için kullanılabilir en iyi çıkar yol olarak bilgi, diyalog ve katılım içeren süreçleri öne çıkarır.

Dolayısıyla, eğiten kentte yaşama hakkı bu şekilde doğrulanmış olmaktadır. Bu hak temel eğitim hakkının etkin bir uzantısı olarak anlaşılmalıdır. Resmî eğitim ve onu takip eden yetişkinlik aşamasında eğitim, iş gücü ve sosyal sistemlerin olağan gelişimi içinde, kentin kaynakları ve eğitici gücü arasında gerçek bir kaynaşma aranmalıdır.

Eğiten kentte yaşama hakkı herkes için eşitlik, sosyal adalet ve bölgesel denge prensiplerini en uygun şekliyle garanti altına almalıdır.

Bu, yerel hükümetlerin politik projelerine eğiten kentin prensiplerini dâhil ederek, kentin sahip olduğu tüm eğitici potansiyeli geliştirme sorumluluğunun altını çizer.

İlkeler

I. EĞİTEN KENTTE YAŞAMA HAKKI

1. Tüm kent sakinleri, o kentin sunduğu eğitim, eğlence ve bireysel gelişim araçlarından ve fırsatlarından eşitlik ve özgürlük içinde yararlanma hakkına sahiptir. Eğiten kentte yaşama hakkı temel eğitim hakkının bir uzantısı olarak anlaşılmalıdır. Eğiten kent, sakinlerinin yaşam boyu eğitimini sürekli ve çok çeşitli şekillerde üstlenir. Bunu mümkün kılmak için, tüm gruplar ve bütün özel ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır.

Şehir planlamada ve yönetimde, fiziksel engeller de dâhil olmak üzere eşitlik hakkının uygulanmasını kısıtlayacak her türlü engeli aşmak için gerekli önlemler alınmalıdır. Bu, hem belediyelerin, hem de hükümetin kenti etkileyen diğer kademelerinin sorumluluğu olmalıdır. Kentliler kendileri de, hem bireysel olarak hem de üye oldukları çeşitli birlik ve dernekler yoluyla, bu göreve kendilerini adanmışlardır.

2. Kent, hem çeşitlilik, hem de karşılıklı anlayış, uluslararası dayanışma ve işbirliği ve dünya barışı konularında verilecek eğitimi teşvik etmelidir. Bu, her türlü ayrımcılığa karşı savaşacak bir eğitim olacaktır. Eğiten kent özgür ifadeyi, kültürel çeşitliliği ve eşit koşullarda diyalogu canlandırmalıdır. Kendisine, kökeni ne olursa olsun, hem yenilikçi hem de popüler kültürün girişimlerinden yarar sağlamalıdır. Sadece ticari amaçlara dayanarak yapılmış kültürel üretimin doğurduğu eşitsizlikleri düzeltmeye katkı sağlamalıdır.

3. Eğiten kent, nesiller arası diyalogu güçlendirmeli ve bunu sadece barışçıl bir birlikte var olma şeklinde değil, aynı zamanda değişik yaşlardaki insan grupları tarafından paylaşılacak ortak projeler olarak yapmalıdır. Bu projeler, özellikle nesiller arası olma özelliği ve değişik yaş gruplarının kendi yetenek ve değerlerinin kullanımıyla değer kazanan kentsel girişimler ve eylemlerden oluşmalıdır.

4. Eğitimsel nitelikli belediye politikaları her zaman sosyal adalet, demokratik toplum ruhu, yaşam kalitesi ve kentlinin bireysel eğitimi gibi prensiplerden ilham alan daha geniş bir bağlama gönderme yapacak şekilde anlaşılmalıdır.

5. Belediyeler, eğitimle ilgili konularda yetkilerini etkin bir şekilde kullanma sorumluluğunu üstlenmelidirler. Bu yetkilerin kapsamı ne olursa olsun, resmî, resmî olmayan ve gayri resmî eğitimin tüm şekillerini içerecek ve farklı kültürel göstergeleri, ilham kaynaklarını ve kentin gerçeğini keşfetme yollarını yansıtacak, geniş ve bütüncül bir eğitim politikası sunmalıdır.

6. Uygun eylemi gerçekleştirebilmek için, belediye politikalarından sorumlu kişiler kent sakinlerinin durumu ve ihtiyaçları hakkında doğru bilgi almalıdırlar. Bunun için kent, güncel ve halka açık tutacağı anket ve araştırmalar yaparak, bireylere ve gruplara açık, özel öneriler ve genel politikaların oluşturulmasına olanak verecek kanallar kurmalıdır.

Bunun yanında belediye, tüm yetki alanlarındaki karar verme süreçlerinde, verilen kararların eğitim ve yetiştirmeye ilgili etkilerini dikkate almalıdır.

II. KENTİN YÜKÜMLÜLÜĞÜ

7. Kent kendi karmaşık kimliğini nasıl keşfedeceğini, koruyacağını ve sergileyeceğini bilmelidir. Bu,

kenti eşsiz kılar ve kentin hem sakinleriyle hem de başka kentlerle verimli bir diyalog kurmasına temel oluşturur. Kentin gelenek ve görenekleri uluslararası yaşam biçimlerine uyum sağlayabilmelidir. Bu şekilde kent, doğal ve sosyal çevresini bozmaksızın cazip bir görünüm sunabilecektir.

Aynı zamanda kent, sınırları içinde konuşulan dillerin bilgisi, öğrenimi ve kullanımını teşvik etmeli ve bu dilleri toplumsal uyumun kaynaştırıcı bir ögesi ve etmeni olarak kullanılmalıdır.

8. Kentin dönüşümü ve büyümesi, geçmişi ve varoluşuyla ilgili binalar ve sembollerin korunması ile yeni ihtiyaçlar arasında kurulacak bir uyumla yürütülmelidir. Kentsel planlama, kentsel çevrenin hem bireylerin gelişimi hem de onların bireysel ve toplumsal isteklerinin bütünleşmesi üzerindeki büyük etkisini dikkate almalıdır. Bu nedenle, birbirinden öğrenecek çok şeyi olan nesillerin ve değişik kültürlerden gelen insanların ayırımına karşı çıkmalıdır.

Kentin fiziksel mekânının düzeni bir yandan erişilebilirlik, karşılaşma, ilişkiler, oyun ve eğlence ihtiyacını karşılarken, diğer yandan da doğaya daha çok yakınlık gereksinimine cevap vermelidir. Eğiten kent, kent planlamasında yer alan araç, tesis ve hizmetlerinde, engellilerin, yaşlıların ve çocukların ihtiyaçlarına özel dikkat göstermeli; onlara dost ve sahip oldukları kısıtlara saygılı olan, böylece kısıtlamalarının elverdiği en geniş ölçüdeki bağımsızlıklarından feragat etmek zorunda kalmaksızın yaşayabilecekleri bir kentsel çevre garanti etmelidir.

9. Eğiten kent, kentlilerin eleştirel ve eş sorumlu bir bakış açısıyla katılımını cesaretlendirmelidir. Bunu yapabilmek için yerel yönetim, kişilere ihtiyaçları olan bilgiyi sunmalı ve bütüncül bir perspektiften bakarak, hem doğru yönde yönlendirme sağlayacak, hem de etik ve kamusal değerler hakkında bilgi verecek eğitici aktiviteleri teşvik etmelidir.

Eğiten kent, özel girişimler ve kendiliğinden gelişen diğer katılım şekillerini de dikkate alarak, kolektif projedeki kentli katılımını hareket geçirmek için kurumlarını ve kentsel ve sosyal kuruluşlarını kullanmalıdır.

Belediye yönetimi kenti, tüm sakinlerinin ve özellikle çocuk ve gençlerin kişisel, sosyal, ahlaki ve kültürel gelişimine uygun mekânlar, tesisler ve halka açık hizmetlerle donatmalıdır.

11. Kent tüm sakinlerinin yaşam kalitesini garanti etmelidir. Bu, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkıyla birlikte iş, eğlence ve toplu taşıma haklarını yerine getirirken, kentin doğal çevresiyle bir denge kurmasını gerektirir. Aynı zamanda kent, sağlık eğitimi ve tüm sakinlerinin sürdürülebilir gelişim hakkındaki başarılı uygulamalara katılımlarını aktif bir şekilde teşvik etmelidir.

12. Kentin yapısı ve sisteminde açık veya örtük olarak bulunan eğitim projesi, desteklediği değerler, önerdiği yaşam kalitesi, düzenlediği kutlamalar, düzenlediği her türlü kampanya ve proje katılım ve derinlemesine düşünme esasında oluşturulmalı ve kişilerin bireysel ve kolektif gelişimine yardımcı olmak için gerekli araçları içermelidir.

III. KENT SAKİNLERİNE HİZMET ETMEK

13. Belediye sunduğu tüm kültürel, rekreasyonel, bilgilendirici, reklâmcılık ve benzeri diğer etkinliklerin etkilerini değerlendirmeli, gençler ve çocuklar üzerinde doğrudan ve aracısız etkide bulunan tüm faktörleri dikkate almalıdır. Bu durumlarda belediye, gerçekçi bir açıklama ve yorum getirmek amacıyla, otoriter olmayan bir şekilde davranmalıdır. Belediye, korunma ihtiyacı ile keşfetme için gerekli özerklik arasında bir denge kurulduğunu garanti etmelidir. Belediye ayrıca tüm sakinlerin kentsel çevrede gerçekleşen değişiklikleri tümüyle benimsemelerine imkân tanımak için, eğitici tartışma ve forumlar düzenlemeli ve gerekirse kentler arasında değişim programlarına da yer vermelidir.

14. Kent ebeveynlere, çocuklarının olgunlaşmasına ve karşılıklı bir saygı ruhu içinde kenti kendilerinin hissetmelerine yardımcı olmak için ihtiyaçları olan eğitimi sağlamaya çalışmalıdır. Aynı şekilde, eğitici işlevler yürüten eğitimciler ve bu işlevi çoğu zaman farkında olmadan yerine getiren diğer kişiler için (özel bireyler ya da kamu hizmetinde görevli personel) projeler geliştirilmelidir. Eğiten kent ayrıca polis ve belediyeye bağlı sivil koruma güçlerinin bu önerilerle uyum içinde çalışmasını temin etmelidir.

15. Kent, sakinlerine toplumda buldukları yere ilişkin bir bakış açısı oluşturmalarına yardımcı olmalıdır: Kişisel ve mesleki yönelim için gerekli danışmanlık hizmetini sağlamalı ve sosyal etkinliklere katılımlarını mümkün kılmalıdır. "Eğitim ve çalışma" yaşamının oluşturduğu özel alanda,

eğitim planlaması ve iş sahasının ihtiyaçları arasında var olması gereken yakın ilişkinin altını çizmeliyiz.

Böylelikle kent, toplumsal talepleri dikkate alan eğitim stratejilerini tanımlamalı; yeni iş sahaları yaratmak ve gerek resmî gerekse resmî olmayan yaşam boyu eğitimde işçi sendikaları ve işveren birlikleriyle işbirliği yapmalıdır.

16. Kent, kendini etkileyen dışlayıcı ve marjinalleştirci mekanizmaların ve onların çeşitli biçimlerinin farkında olmalı; bunlara karşı uygun bir şekilde olumlu eylem politikaları geliştirmelidir. İster göçmen ister mülteci olsun, yeni gelmiş kimseler için özel ilgiye ihtiyaç vardır; yeni kentlerini kendilerinin hissetmeye onların da hakları vardır. Kent, semtleri ve her kesimden sakinleri arasında sosyal uyumu geliştirmek için çaba sarf etmelidir.
17. Farklılıkları azaltan müdahaleler değişik şekillerde olabilir, ama mutlaka bireylerin kapsamlı olarak değerlendirilmesi sonucunda, sahip oldukları ilgiler ve haklar çerçevesinde oluşturulacak bir modele dayanmalıdır. Gerçekleştirilecek eylemlerin anlamlı olabilmesi için, ilgili idari birimler ve bu birimler tarafından sunulan hizmetler arasında bir eşgüdümün sağlanması şarttır. Kent ayrıca, üçüncü sektör olarak adlandırılan kuruluşlar, hükümet dışı örgütler ve benzer dernekler aracılığıyla yöneticiler ve kentliler arasında kurulacak işbirliğini özgürce ve demokratik olarak geliştirmelidir.
18. Kent, topluma hizmet sağlayan eylemleri yönlendirmek ve bireyin sosyal, ahlaki ve kültürel gelişimini destekleyecek bilgi, malzeme ve fikirleri

elde ederek, ulaşılabilir hale getirmek için, derneklerin kuruluşunu bir katılım şekli ve kentli eş sorumluluğu olarak desteklemelidir. Aynı zamanda kent bireylerin karar verme, planlama ve derneklerin döngüsü içindeki yönetim etkinliklerinde yer alabilmeleri için gerekli eğitsel etkinliklere de katkıda bulunmalıdır.

19. Belediye, kentte neler olduğu konusunda yeterli ve kapsamlı bilgi sağlamalı ve kent sakinlerini bilgilenebilir hale getirmek için teşvik etmelidir. Eğiten kent, mevcut yoğun bilgi akışı içinde seçme, anlama ve değerlendirmenin değerini dikkate alarak, herkesin ulaşabileceği bilgi kaynakları oluşturmalıdır. Belediye, özel ilgiye ihtiyaç duyan toplulukları tespit etmeli ve bu toplulukların hizmetine uzmanlaşmış bilgi, yönlendirme ve yardım merkezleri sunmalıdır.

Aynı zamanda kent, toplumsal dışlanmanın yeni biçimleriyle savaşmak için, her yaş ve sosyal grup için bilgi ve bilişim teknolojileri konusunda eğitim programları sunmalıdır.

20. Eğiten kent, toplum için gerekli ve büyüyen bir hedef olarak tüm sakinlerine demokratik bir kentli olmanın gerektirdiği değerler ve uygulamalar hakkında (saygı, hoşgörü, katılım, sorumluluk ve kamusal konulara, programlara, mirasa ve hizmetlere ilgi) eğitim sunmalıdır.

Bu şart, altına imza koyan tüm kentlerin burada ifade edilen tüm değer ve ilkelere ilişkin sorumluluklarını ifade etmektedir. Bu belge, hızlı sosyal evrimin gelecekte etkileyebileceği tüm alanlarda yeniden gözden geçirilmeye ve genişletilmeye açıktır.

Aalborg Şartı: Sürdürülebilir Avrupa Kentler ve Kasabalar

27 Mayıs 2004, Aalborg-Danimarka

Haziran 1992`de Rio de Janeiro`da yapılan ve “Yeryüzü Zirvesi” olarak adlandırılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı`nda kabul edilen Gündem 21 Eylem Planı, kalkınma ve çevre arasında denge kurulması ve “sürdürülebilir gelişme” kavramının yaşama geçirilmesi için ülkeler tarafından izlenmesi gereken ilkeleri sıralıyordu. Bu süreç içinde, Yerel Gündem 21 başlığı altında, dünyanın farklı bölgelerinde bu hedefe yönelik yerel ortaklıklar kurulmaya başladı. Avrupa ülkeleri de Yerel Gündem 21’i kendi yerel yönetimleri arasında oluşturulacak işbirlikleriyle gerçekleştirme yolunda çeşitli çalışmalar gerçekleştirdiler. Bu amaçla, Avrupa’nın birtakım ülkelerinden yerel yönetimler, Aalborg sürecini başlatarak yaygınlaştırma görevini üstlendi.

24-27 Mayıs 1994 tarihinde Danimarka’nın Aalborg kentinde düzenlenen 1. Avrupa Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar Konferansı’nın ardından yayınlanan Aalborg Şartı, Yerel Gündem 21 çerçevesinde sürdürülebilir kentler ve kasabalara ulaşma yolunda, Avrupa’daki yerel ve bölgesel yönetimler tarafından ortaklaşa yürütülecek bir kampanyanın başlangıcını oluşturdu. Aalborg Şartı’na imza atan kent yönetimleri, kentlerin daha sürdürülebilir hale getirilmesi için sıralanan eylemleri yerine getirmek üzere yerel eylem planları oluşturmak konusunda taahhütte bulundular. Ekim 1996’da Lizbon’da gerçekleştirilen ikinci konferansta, sürdürülebilir kentler ve kasabalara ulaşma yolunda daha somut adımlar öngören Lizbon Eylem Planı oluşturuldu. 2000 yılında Hannover’da gerçekleştirilen üçüncü konferansın ardından, Haziran 2004’te yine Aalborg’un evsahipliğinde gerçekleştirilen konferansta Aalborg Taahhütleri (Aalborg+10) belgesi kabul edilerek imzaya açıldı.

2007’de Sevilla’da gerçekleştirilen konferans itibariyle açıklanan imza listesine göre 40’ı aşkın ülkeden 2500 yerel yönetimin imzaladığı (örneğin İspanya’dan 1084 belediye, İtalya’dan 833 belediye) Aalborg Şartı’nda, Türkiye’den Bursa Büyükşehir Belediyesi ile Batman, Bingöl, Diyarbakır, Hakkâri, Mardin (Dikmen) ve Siirt Belediyeleri’nin imzaları bulunuyor. Ayrıca Çorum Valiliği, Marmara Belediyeleri ve Boğazları Birliği’nin de geçici olarak imza koyduğu belirtiliyor. 2004 yılında ilan edilen Aalborg Taahhütleri’nde ise henüz Türkiye’den imza bulunmuyor. Aalborg süreci halen yapılan toplantılar ve çalışmalarla, artan bir destekle sürüyor.

Aalborg Şartı ve Avrupa’da Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar Kampanyası hakkında bilgi için:
www.sustainable-cities.eu

Aalborg Taahhütleri hakkında daha ayrıntılı bilgi için:
www.aalborgplus10.dk

1. BÖLÜM

Uzlaşma Deklarasyonu:

Sürdürülebilirliğe Doğru Avrupa Kentleri ve Kasabaları

1.1. Avrupa Kentleri ve Kasabalarının Rolü

Bu Şart'ta imzası olan biz Avrupa kentleri ve kasabaları, şehirlerimizin tarih boyunca, imparatorluklar, ulus devletler ve rejimler içerisinde var olduğunu ve onları aştığını; toplumsal yaşamın merkezleri, ekonomilerimizin taşıyıcısı ve kültürün, mirasın ve geleneğin bekçileri olarak hayatta kaldıklarını belirtiriz. Aile ve mahalleler kadar, kentler de toplumlarımızın ve devletlerimizin temel unsurları olagelmıştır. Kentler endüstri, zanaat, ticaret, eğitim ve yönetimin merkezleri olmuştur.

Bugünkü şehirli hayat tarzımızın, özellikle de işbölümü ve işlev farklılaşması, arazi kullanımı, ulaşım, endüstriyel üretim, tarım, tüketim ve sosyal faaliyet biçimlerimizin, yani bütününde yaşam standartlarımızın, insanoğlunun karşılaştığı birçok çevre sorununda esas olarak yine bizleri sorumlu kıldığını anlıyoruz. Bu sorumluluk özellikle bizlerle ilgilidir, çünkü Avrupa nüfusunun % 80'i kentsel alanlarda yaşamaktadır.

Sanayileşmiş ülkelerdeki mevcut kaynak tüketimini, bugün hayatta olan tüm insanlar ve hatta gelecek kuşaklar tarafından, doğal serveti zarara uğratmadan elde etmenin mümkün olamayacağını öğrenmiş bulunuyoruz.

Yeryüzünde sürdürülebilir insan yaşamının, sürdürülebilir yerel topluluklar olmaksızın sağlanamayacağına inanıyoruz. Yerel yönetimler, çevre sorunlarına doğrudan maruz kalınan ölçekte, yurttaşlara en yakın mesafededir ve insanlığın ve doğanın iyiliği için her düzeydeki yönetimlerle sorumluluğu paylaşmaktadır. Dolayısıyla kentler ve kasabalar, değişen hayat tarzları, üretim, tüketim ve mekânsal örüntüler sürecinde kilit role sahiptirler.

1.2. Sürdürülebilirlik Kavramı ve İlkeleri

Kentler ve kasabalar olarak bizler, sürdürülebilir kalkınma fikrinin, yaşam standartlarımızı doğanın taşıyıcı kapasitesine göre ayarlamakta bize yardımcı olduğunu anlıyoruz. Toplumsal adalet, sürdürülebilir ekonomiler ve çevresel sürdürülebilirliğe ulaşma arayışındayız. Toplumsal adalet için ekonomik sürdürülebilirlik ve eşitliğe ulaşmak kaçınılmaz olarak gereklidir ve bunun için çevresel sürdürülebilirliğe de ulaşılması şarttır.

Çevresel sürdürülebilirlik doğal serveti korumak anlamına gelir. Yenilenebilir maddeleri, su ve enerji kaynaklarını tüketme hızımızın doğal sistemlerin kendini yenileme hızını aşmamasını; yenilenemez kaynakları tüketme hızımızın da, sürdürülebilir ve yenilenebilir kaynakların ikame edilmesi hızından daha fazla olmamasını gerektirir. Ayrıca çevresel sürdürülebilirlik, doğaya bırakılan kirlilik yoğunluğunun hava, su ve toprak tarafından emilme ve çözülme kapasitesini aşmaması anlamına da gelmektedir.

Dahası çevresel sürdürülebilirlik, biyolojik çeşitliliğin ve insan sağlığının korunmasının yanısıra, hava, su ve toprak kalitesinin hem insan varlığı ve refahını, hem de hayvan ve bitki yaşamını her zaman için sürdürmeye yetecek standartlarda sürekli kılınmasını da içerir.

1.3. Sürdürülebilirliğe Doğru Yerel Stratejiler

Kentler ve kasabalar olarak bizler, kentin ya da kasabanın, hem modern dünyamızı tahrip eden pek çok kentsel, mimari, toplumsal, ekonomik, siyasi, çevresel ve doğal kaynaklarla ilgili dengesizlikleri birinci elden değerlendirmeye yatkın en büyük birim, hem de sorunların entegre, bütünsel ve sürdürülebilir tarzda, anlamlı olarak çözümlenebileceği en küçük ölçek olduğuna inanıyoruz. Bütün kentlerin birbirinden farklı olması, sürdürülebilirliğe doğru kendi özgün yollarımızı bulmamızı zorunlu kılıyor. Sürdürülebilirlik ilkelerini bütün politikalarımızın bir parçası kılmalı, kentlerimizin ve kasabalarımızın güçlerini uygun yerel stratejilerin temeli haline getirmeliyiz.

1.4. Yaratıcı, Yerel ve Denge Arayışında bir Süreç Olarak Sürdürülebilirlik

Kentler ve kasabalar olarak bizler, sürdürülebilirliği ne bir vizyon ne de değişmez bir durum olarak görmüyor, yerel karar alma mekanizmasının bütün alanlarına yayılan yaratıcı, yerel ve denge arayışında bir süreç olarak tanımlıyoruz. Sürdürülebilirlik, kent ekosistemi ni dengeye yaklaştıran ve uzaklaştıran faaliyetlerin devam ettiği kentin veya kasabanın yönetiminde sürekli bir geri bildirim akışı sağlar. Böyle bir süreçte elde edilen bilgi birikimi üzerine kurulmuş bir şehir yönetimi, kentin organik bir bütün olarak işlediğinin algılanmasını ve belli başlı tüm faaliyetlerinin etkilerinin ortaya konmasını sağlar. Bu tür bir süreç sayesinde, kent ve kent sakinleri seçimlerine bilgiye dayalı olarak yapabilmektedir. Sürdürülebilirlik üzerine temellenen bir yönetim süreci içerisinde yalnızca bugünkü paydaşların değil, aynı zamanda gelecek kuşakların da yararını temsil eden kararlar alınabilmektedir.

1.5. Sorunların Dışa Açık Müzakerelerle Çözülmesi

Kentler ve kasabalar olarak bizler, bir kent ya da kasabanın, sorunlarını daha geniş ortamlara veya geleceğe taşıma hakkına sahip olmaması gerektiğini kabul ediyoruz. Bu nedenle, kent içerisindeki her türlü sorunlar, dengesizlikler ya kendi düzeylerinde bir dengeye kavuşturulur ya da bölgesel veya ülkesel ölçekli daha geniş bir kapsam içerisinde hazmedilir. Bu sorunların dışa açık müzakere yoluyla çözülmesi ilkesidir. Bu ilkenin uygulanması, her kente ve kasabaya kendi faaliyetlerinin karakterini tanımlamakta büyük özgürlük sağlayacaktır.

1.6. Sürdürülebilirliğe Doğru Kentsel Ekonomi

Kentler ve kasabalar olarak bizler, kentlerimizin ve kasabalarımızın ekonomik gelişiminin sınırlarını belirleyen etkenin atmosfer, toprak, su ve ormanlardan oluşan doğal servet olduğuna inanıyoruz. Bu nedenle, bu doğal servete yatırım yapmak zorundayız. Bu yatırımlar önceliklerine göre şöyle sıralanabilir:

- Yeraltı su rezervleri, toprak ve ender türlerin yaşam alanları gibi elde bulunan doğal serveti korumak konusundaki yatırımlar,
- Mevcut tüketim düzeyimizi, örneğin yenilenemez enerji kaynaklarının kullanımını düşürerek doğal servetin büyümesini teşvik edecek yatırımlar,
- Örneğin doğal ormanlar üzerindeki yükü azaltmak üzere kent içinde rekreasyon parklarını artırmak gibi, üretilebilir doğal serveti genişleterek doğal rezervler üzerindeki baskıyı gevşetecek yatırımlar,
- Enerji tasarrufu sağlayan binalar ve çevreyle dost kentsel ulaşım gibi ürünlerin kullanım ömrü süresince verimliliğini artıracak çalışmalar.

1.7. Kentsel Sürdürülebilirlik için Toplumsal Adalet

Kentler ve kasabalar olarak bizler, çevre sorunlarından (trafikten kaynaklanan gürültü ve hava kirliliği, sosyal hizmetlerin eksikliği, sağlıksız konutlar, açık alanların yokluğu gibi) en çok yoksulların etkilendiğini ve bu sorunları çözmekte en az yeterliliğe sahip olan kesimin yine onlar olduğunu bilmekteyiz. Refahın adaletsiz bölüşümü, hem sürdürülemez bir davranış tarzına neden olmakta, hem de bu durumun değişmesini güçleştirmektedir. Sağlık hizmetleri, istihdam ve çevresel korumaya sahip konut programlarının yanısıra, insanların temel toplumsal ihtiyaçlarını da çevre korumanın bir parçası haline getirmek niyetindeyiz. Sürdürülebilir hayat tarzlarına dair yaşanan ilk deneyimlerden ders almayı istiyoruz; bu sayede, basitçe tüketimi azamiye çıkarmak yerine, yurttaşların hayat tarzlarının niteliğini artırmaya yönelik olarak çalışabiliriz.

Topluluğun sürdürülebilirliğine katkıda bulunacak türde istihdam olanakları yaratmaya ve böylelikle işsizliği azaltmaya gayret edeceğiz. İstihdamı cezbetmeye veya yaratmaya çalışırken, sürdürülebilirlik ilkeleri uyarınca, uzun vadeli istihdam olanaklarının ve kullanım süresi uzun olan ürünlerin yaratılmasını teşvik etmek üzere, herhangi bir iş fırsatının sürdürülebilirlik açısından etkilerini değerlendireceğiz.

1.8. Sürdürülebilir Arazi Kullanım Biçimleri

Kentler ve kasabalar olarak bizler, yerel yönetimlerimizin izlediği etkin arazi kullanımı ve imar planlama politikalarının, bütün planların stratejik çevre etki değerlendirmesini kapsayan önemini kabul ediyoruz. Bir yandan insan ölçekli kalkınmayı sürdürürken yüksek yoğunlukların imkân verdiği etkin kamusal ulaşım ve enerji sağlama ölçeğinin avantajlarından yararlanmalıyız. Gerek kent içi alanlardaki kentsel yenileme programların yürütülmesinde, gerekse de yeni uydu kentlerin planlanmasında, mobiliteyi azaltıcı biçimde bir işlevler karışımı yaratmaya çalışıyoruz. Bölgesel ölçekte adil ve karşılıklı bağımlılık kavramı, kent ile kır arasındaki akışın dengelenmesine ve şehirlerin yalnızca etraflarındaki alanları sömürmekten çıkarılmasına imkân verecektir.

1.9. Sürdürülebilir Kentsel Hareketlilik Modelleri

Kentler ve kasabalar olarak bizler, erişilebilirliği artırmaya, toplumsal refahı ve şehirli hayat tarzını daha az ulaşım ihtiyacı doğuracak biçimde sürdürmeye çalışacağız. Sürdürülebilir bir kent için, zorunlu hareketliliği azaltmanın ve motorlu araçların gereksiz bir biçimde kullanımını teşvik etmeye ve desteklemeye son vermenin gerekli olduğunu biliyoruz. Ekolojik açıdan güvenli ulaşım modellerine (özellikle de yürüyüş, bisiklet, toplu taşıma) öncelik verecek ve planlama çalışmalarımızı bu farklı ulaşım yöntemlerinin bileşimi üzerinde yoğunlaştıracacağız. Şehir içi taşımacılıkta motorlu bireysel ulaşım modelleri yalnızca yerel hizmetlere erişimi kolaylaştırıcı ve kentin ekonomik faaliyetini sürdürücü nitelikte, ikincil bir fonksiyonda olmalıdır.

1.10. Küresel İklim için Sorumluluk

Kentler ve kasabalar olarak bizler, küresel ısınmanın doğal ve yapısal çevreler ile gelecek insan nesillerine karşı oluşturduğu belirgin risklerin, sera etkisi yaratan gazların atmosfere emisyonunu en kısa zamanda önce durdurmaya, daha sonra da azaltmaya yönelik yeterli önlemler alınmasını gerektirdiğini kabul ediyoruz. Dünyanın karbon döngüsünde temel rolü olan ormanlar ve bitkisel planktonlar gibi küresel biyokütle kaynaklarının korunması da aynı derecede önemlidir. Fosil yakıt emisyonlarının azaltılması, alternatif enerji-

lerin araştırılmasına ve kent ortamının bir enerji sistemi olarak tümüyle anlaşılmasına dayalı politikaları ve inisiyatifleri gerektirmektedir. Yenilenebilir enerji kaynakları tek sürdürülebilir seçenek olmaktadır.

1.11. Ekosistemlerin Zehirlenmesinin Önlenmesi

Kentler ve kasabalar olarak bizler havaya, suya, toprağa ve gıdalara giderek daha fazla toksik ve zararlı maddelerin karıştığı, böylelikle de insan sağlığına ve ekosistemlere karşı büyüyen bir tehdit unsuru oluşturduğunun bilincindeyiz. Kirliliğin daha fazla artmasını durdurmak ve kirlenmeyi kaynağında önlemek için her türlü çabayı göstereceğiz.

1.12. Bir Önkoşul Olarak Yerel Özyönetişim

Kentler ve kasabalar olarak bizler, sürdürülebilir yaşam biçimlerini geliştirmek, şehirlerimizi sürdürülebilir biçimde tasarlamak ve yönetmek üzere gerekli gücümüzün, bilgimizin ve yaratıcı potansiyelimizin var olduğuna güveniyoruz. Yerel topluluklarımızın demokratik olarak seçilmiş temsilcileri olarak, kentlerimizi ve kasabalarımızı sürdürülebilirliğe doğru yeniden düzenlemek üzere sorumluluk üstlenmeye hazırız. Kentlerimizin ve kasabalarımızın bu çabaya olanak verme oranı, yerindenlik ilkesi uyarınca yerel özyönetişim hakkının sağlanmasına bağlıdır. Yeterli otoritenin yerel düzeye bırakılması ve yerel yönetimlere sağlam bir mali zemin verilmesi gereklidir.

1.13. Yurttaşların Kilit Rolü ve Toplumun Etkin Katılımı

Kentler ve kasabalar olarak bizler, Rio de Janeiro Dünya Zirvesi'nde onaylanan ana metin Gündem 21'le bağlanan yönerge dâhilinde, kendi Yerel Gündem 21 planlarımızı geliştirirken, toplumlarımızdaki bütün sektörlerle - yurttaşlar, iş çevreleri, ilgi grupları - birlikte çalışma sözü veriyoruz. Avrupa Birliği'nin "Sürdürülebilirliğe Doğru" 5. Çevre Eylem Programı'nın, bu programın uygulanmasında sorumluluğun toplumun tüm kesimlerince paylaşılmasına yönelik çağrısını kabul ediyoruz. Bu nedenle çalışmalarımızı, etkin olarak ilgili tüm aktörler arasında işbirliği çerçevesine dayandıracacağız. Tüm yurttaşların ve ilgili bütün grupların bilgiye erişmesini ve yerel karar alma süreçlerine katılabilmesini temin edeceğiz. Sürdürülebilirlik için, yalnızca genel olarak halka değil, aynı zamanda yerel yönetimlerdeki seçilmiş temsilcilere ve görevlilere de eğitim ve beceri kazandırmanın fırsatlarını arayacağız.

1.14. Sürdürülebilirliğe Doğru Kentsel Yönetim Araçları

Kentler ve kasabalar olarak bizler, kentsel yönetime ekosistem yaklaşımını öngören politik ve teknik

araçları kullanacağımıza söz veriyoruz. Çevresel verilerin toplanması ve işlenmesi; çevresel planlama; genelgeler, vergi ve harçlar gibi düzenleyici, ekonomik ve iletişimsel araçlar; kamusal katılım dahil olmak üzere, duyarlılığı artırıcı mekanizmaları da içeren geniş kapsamlı bir dizi araçtan yararlanacağız. Tıpkı yapay kaynağımız olan "para" gibi, doğal kaynaklarımızın da ekonomik yönetimine elveren yeni çevresel bütçelendirme sistemleri kurmaya çalışacağız.

Politika üretme ve denetleme çalışmalarımızı (özellikle de çevresel izleme, denetleme, etki değerlendirme, muhasebe, bilanço ve rapor çıkarma sistemlerimizi) kentsel çevre kalitesini, kentsel akışları, kentsel biçimleri ve en önemlisi de kentsel sistemlerin sürdürülebilirliğini kapsayan farklı türde göstergelere dayandırmamız gerektiğinin bilincindeyiz.

Kentler ve kasabalar olarak bizler, olumlu ekolojik sonuçlar doğuran bütün bir politikalar ve faaliyetler yelpazesinin Avrupa'da birçok kentte zaten başarıyla uygulanmakta olduğunu kabul ediyoruz. Ancak bu yöntemler, sürdürülemezliğin hızını ve baskısını azaltıcı nitelikte değerli araçlar olmakla birlikte, kendi başlarına ve kendi içlerinde toplumun sürdürülemez yönelimini tersine çevirmemekte dirler. Yine de kentler, bu mevcut güçlü ekolojik temel sayesinde, sözkonusu politikaları ve faaliyetleri, yerel kentsel ekonomileri kapsamlı bir sürdürülebilirlik süreci içerisinde düzenleyecek yönetim sürecinin bir parçası kılmak için gerekli eşiği aşmak açısından mükemmel bir konumdalar. Bu yönetim sürecinde, bizlerin de özgün stratejilerimizi geliştirmemiz, uygulamada denememiz ve deneyimlerimizi paylaşmamız bekleniyor.

2. BÖLÜM

Avrupa Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar Kampanyası

Avrupa kentleri ve kasabaları olarak bu Şart'ta imzası olan bizler, deneyimlerden ve başarılı yerel örneklerden öğrenme süreci içerisinde, sürdürülebilirliğe doğru birlikte ilerleyeceğiz. Uzun vadeli yerel eylem planları (Yerel Gündem 21'ler) oluşturmakta birbirimizi teşvik edeceğiz; bu sayede, yönetimler arasındaki işbirliğini güçlendirecek ve bu süreci Avrupa Birliği'nin kentsel çevre alanındaki çalışmalarına entegre edeceğiz.

Bizler burada, kentleri ve kasabaları sürdürülebilirliğe yönelik çalışmalarında teşvik etmek ve desteklemek amacıyla, Avrupa Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar

Kampanyası'nı başlatıyoruz. Bu Kampanya'nın ilk aşaması iki yıllık bir dönemi kapsayacak; bunun ardından, 1996 yılında toplanacak olan 2. Avrupa Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar Konferansı'nda da bu yönde sağlanan gelişmeler değerlendirilecek.

İster kent, ister kasaba ya da ilçe olsun, her bir yerel yönetimi ve Avrupa yerel yönetim ağlarını, bu Şartı imzalayıp kabul ederek Kampanya'ya katılmaya davet ediyoruz.

Avrupa'daki belli başlı bütün yerel yönetim ağlarının Kampanya'nın koordinasyonunu üstlenmesini diliyoruz. Bu ağların temsilcilerinden oluşan bir Koordinasyon Komitesi kurulacaktır. Herhangi bir ağın üyesi olmayan yerel yönetimler için de gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Kampanya'nın temel faaliyetleri olarak şunları öngörüyoruz:

- Sürdürülebilirliğe yönelik politikaların tasarımında, geliştirilmesinde ve uygulanmasında, Avrupa kentleri ve kasabaları arasında karşılıklı yardımlaşmayı kolaylaştırmak;
- Yerel düzeyde iyi uygulama örneklerine dair bilgileri derlemek ve dağıtmak;
- Diğer yerel yönetimlerde sürdürülebilirlik ilkesini teşvik etmek;
- Şart'ı imzalayan yerel yönetimlerin sayısını artırmak;
- Her yıl verilecek olan bir "Sürdürülebilir Kent Ödülü" düzenlemek;
- Avrupa Komisyonu'na yönelik politika önerileri oluşturmak;
- Kentsel Çevre Uzman Grubu'nun Sürdürülebilir Kentler Raporları'na girdi sağlamak;
- Avrupa Birliği kapsamında ortaya konan öneriler ve mevzuatı uygulamak konusunda yerel politika üreticilerine destek vermek;
- Kampanya bülteni yayınlamak.

Bu faaliyetler bir Kampanya Koordinasyonu'nun oluşturulmasını gerektirecektir. Diğer örgütlenmeleri de Kampanya'yı etkin biçimde desteklemeye davet edeceğiz.

3. BÖLÜM

Yerel Gündem 21 Sürecine Etkin Katılım: Sürdürülebilirliğe Doğru Yerel Eylem Planları

Bu Şart'a imza koyan biz Avrupa kentleri ve kasabaları, bu belgeyi imzalamakla ve Avrupa Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar Kampanyası'na katılmak-

la, 1996 yılı sonuna kadar kendi topluluklarımız içerisinde bir Yerel Gündem 21 üzerinde uzlaşma sağlamaya çalışacağımızı taahhüt ediyoruz. Bu çaba, Haziran 1992'de Rio'da gerçekleştirilmiş olan Dünya Zirvesi'nde üzerinde anlaşmaya varılan Gündem 21'in 28. Bölümü ile belirlenmiş olan görevin yerine getirilmesini sağlayacaktır. Kendi yerel eylem planlarımız yoluyla, Avrupa Birliği "Sürdürülebilirliğe Doğru" 5. Çevre Eylem Programı'nın uygulanmasına katkıda bulunacağız. Yerel Gündem 21 süreci, bu Şart'ın 1. Bölümü çerçevesinde geliştirilecektir.

Yerel eylem planı hazırlama sürecinin aşağıdaki aşamaları içermesini öneriyoruz:

- Yeni plan ve programlar kadar, mevcut planlama ve finansman çerçevelerinin de dikkate alınması;
- Sorunların ve nedenlerinin, halkla yaygın fikir alışverişi yoluyla, sistematik olarak tanımlanması;
- Belirlenen sorunlara yönelik çalışmalarda öncelik sıralamasının yapılması;
- Sürdürülebilir bir topluluk vizyonunun, toplumun tüm kesimlerini içeren katılımcı bir süreç dâhilinde oluşturulması;
- Alternatif stratejik seçeneklerin göz önüne alınması ve değerlendirilmesi;
- Sürdürülebilirliğe yönelik, ölçülebilir hedefler içeren uzun vadeli bir yerel eylem planının oluşturulması;
- Uygulama planının, bir zaman çizelgesi ve ortaklar arasında sorumlulukların paylaşımını belirten bir belgenin de hazırlanmasını içerecek biçimde programlanması;
- Planın uygulanmasına ilişkin gözlem ve raporlama sistem ve prosedürlerinin oluşturulması.

Yerel yönetimlerimizin kendi içlerinde yaptıkları düzenlemelerin, sürdürülebilirliğe yönelik uzun vadeli yerel eylem planlarını da içeren Yerel Gündem 21 süreçlerinin gelişimi açısından uygun ve etkin olup olmadığını da incelememiz gerekecektir. Siyasi düzenlemelerin, idari işlemlerin, kurumsal ortaklıkların, disiplinler arası çalışmaların, eldeki insan kaynaklarının, birlikleri ve ilişki ağlarını içeren yönetimler arası işbirliğinin gözden geçirilmesi sonucunda, örgütlenme kapasitesinin yükseltilmesi yönünde çaba göstermeye gerek duyulabilecektir.

27 Mayıs 1994 tarihinde Danimarka'nın Aalborg kentinde imzalanmıştır.

Designing for the Future: The Market and Quality of Life Conference Proceedings

(Gelecek İçin Tasarlamak: Pazar ve Yaşam Kalitesi - Konferans Bildirileri)

Avrupa Mimarlar Konseyi, Brüksel, Kasım 2008; 70+70 sayfa (İngilizce-Fransızca çift dili yayın)

Yapılı çevre kalitesinin Avrupa'da sürdürülebilir büyüme ve gelişme için yaşamsal önemde olduğunu vurgulamayı ve mimarlık mesleğini AB gündeminde daha öncelikli bir konu haline getirmeyi amaçlayan Avrupa Mimarlar Konseyi'nin (ACE) 10 Nisan 2008'de Belçika - Brüksel'de düzenlediği "Geleceği Tasarlamak: Pazar ve Yaşam Kalitesi" temalı konferansı kitap olarak yayınlandı.

Mimarları politikacılar, merkezi / yerel yöneticiler, ekonomistler ve siyaset bilimcilerle biraraya getiren konferansta gerçekleştirilen sunuşlar, mimarlık mesleğini Avrupa'nın politik ve ekonomik gündemine taşıdı. Avrupa Komisyonu Başkanı José Manuel Barroso'nun himayesinde gerçekleştirilen konferansta, sürdürülebilir gelişimin toplumsal, ekonomik ve çevresel boyutları ve tüm bu boyutların kesişimindeki kültürel boyut ana oturumları oluştuyordu:

- Sosyal Boyut : Mimarlık ve Sosyal Uyumdaki Rolü
- Ekonomik Boyut : Pazar ve Yapılı Çevrenin Kalitesi
- Çevresel Boyut : Yapılı Çevrede Sürdürülebilirlik
- Kültürel Boyut : Kentsel Gelişimde Yapı Kültürünün Rolü

ACE Konferansı, mimarlık mesleği ve onun sonuç ürünü olan yapılı çevrenin sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel boyutları açısından doğrudan ve dolaylı sorumluluk üstlenen Avrupalı politikacılar ve bürokratların gündemine mimarlığı taşımak açısından başarılı oldu. Konferanstan sonraki günlerde yapılan ACE Genel Kurulu'ndaki değerlendirmelerin ardından ACE üyesi örgütler, ACE Konferansı'nı başarılı bulduklarını ifade ederek bu konferansın farklı konuları ele alacak biçimde önümüzdeki dönemlerde düzenli olarak gerçekleştirilmesi kararını aldılar.

Konferans hakkında daha kapsamlı habere www.mo.org.tr sayfasındaki Uluslararası İlişkiler bölümünden, kitaba Mimarlar Odası Genel Merkezi Kütüphanesi'nden ulaşabilirsiniz.

ACE hakkında daha fazla bilgi için:
www.ace-cae.org

Web Kaynakları

ULUSLARARASI BELGELERİ
www.mimarlarodasi.org.tr
ADRESİNDEN TAKİP EDEBİLİRSİNİZ...

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA)

<http://www.uia-architectes.org>

Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE)

<http://www.ace-cae.org>

Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu

<http://www.efap-fepa.eu>

Karadeniz Bölgesi Mimarlar Forumu (FABSR)

<http://www.fabsr.org>

Akdeniz Mimarlar Birliği (UMAR)

<http://www.umar.org>

Uluslararası Eğiten Kentler Birliği (IAEC)

<http://www.edcities.org>

Dünya Metropoler Birliği (Metropolis)

<http://www.metropolis.org>

Avrupa Kentsel Bilgi Ağı (EUKN)

<http://www.eukn.org/eukn/meetings/index.html>

Aalborg Şartı ve Avrupa'da Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar Kampanyası

<http://www.sustainable-cities.eu>

Aalborg Taahhütleri

<http://www.aalborgplus10.dk>

Avrupa'da Mimarlık ve Meslek Uygulaması Veritabanı (Archi Europa)

<http://www.arvha.net>

Avrupa'daki Mimarlık Okulları ve Öğrencileri Veritabanı (Archi Students)

<http://www.archi-students.org>

Katalan Mimarlık Örgütü (COAC) Uluslararası İlişkiler Veritabanı

<http://www.coac.net/international>

İtalyan Mimarlık, Planlama, Peyzaj ve Koruma Örgütü (CNAPPC) veritabanı (Archi Euro)

<http://www.archieuro.archiworld.it>